

Not all the armies of all the empires of earth can crush the spirit of one true man. And that one man will prevail.

—Terence MacSwiney.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956

There is something that is much more scarce, something finer far, something rarer than ability. It is the ability to recognize ability.

—Elbert Hubbard.

Nos. 15—Vol. LV.

Friday, 19th April, 1957

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: SIX PENCE.

N. RHODESIAN APARTHEIDERS SLAP DISTINGUISHED AFRICAN IN FACE

HUNDREDS of Africans at Ndola heard Mr. James Johnson, the British M.P. on a fact finding of Northern Rhodesia at the invitation of the African National Congress say:

"I would like to see twice as much spent on African Education as on the police.

"You are still under the protection of Her Majesty's Government and there are many people like myself in the House of Commons who watch over you and are studying your conditions."

Mr. Johnson caused annoyance among European circles in the Copperbelt by telling Africans at Kitwe that he was disappointed to find that in the centre of the mining industry there was no technical college for African mineworkers.

On Mr. Johnson's bold, logical utterances, Sis Roy Welensky has placed the tag "offensive."

Referring to a remark by Mr. Johnson that Africans in Northern Rhodesia might sometimes think they are "fighting alone," the Prime Minister said one might well ask Mr. Johnson what Africans are fighting. According to a Northern News report he said:

"If the suggestion is that they are fighting against their fellow citizens in the Federation, I take the greatest exception to his remarks.

"I would remind Mr. Johnson," Sir Roy Welensky continued, "that the House of Commons and the

United Kingdom Government have had considerable opportunity to demonstrate their desire to aid Northern Rhodesia and Nyasaland in days gone by."

Genial Mr. Johnson had the viciousness of the colour bar in Northern Rhodesia brought home to him when his hosts, Mr. Harry Nkumbula and Mr. Kenneth Kaunda were attacked by European men in a Kitwe cafe.

Nkumbula Menaced

Mr. Nkumbula, who is President of the African Congress in Northern Rhodesia, wanted to buy some cigarettes. The shop assistant refused to serve him and told him to wait outside and be served through a hatch.

When Mr. Nkumbula asked for normal service a European customer got up and struck both of these distinguished African leaders.

Outside the cafe more white men attacked Mr. Nkumbula and Mr. Kaunda.

Policemen took Mr.

Nkumbula to a police station, where, he alleges, a European police officer slapped his face.

"The officer," said Mr. Nkumbula, "menacingly took off his belt and called me a cheap boy."

Earlier this year Mr. Nkumbula led a campaign to break the colour bar in Lusaka by entering cafes and asking to be served.

Mr. Kenneth Kaunda, "No. 2 man in the Northern African Congress," was refused a passport when he

wished to attend the Asian Socialist Conference in Bombay last November.

Mr. Kaunda, a British Protected Person, was told by a Government "The issue of a passport is a matter for discretion and cannot be claimed as a right."

Mr. Johnson, a school-teacher, was elected Labour M.P. for Rugby in 1950. He is 48, has served on Coventry City Council and is a member of the National Union of Teachers and the Fabian Society.

SCHOEMAN SAYS BOYCOTT MIGHT BREAK OUT AGAIN

IT is quite possible that the Rand bus boycott might break out again, or it might break out in other areas, said the Minister of Transport, Mr. B. J. Schoeman, in the House of Assembly.

For this reason he considered it necessary that the only clause in the Motor Carrier Transportation Bill should be passed by Parliament.

The clause empowers the Minister to order that no new bus service should be allowed to operate along routes where an existing bus service has been discontinued.

The Minister was speaking in the committee stage of the Bill.

Mr. S. J. M. Steyn (U.P.

Vereeniging) asked the Minister for a statement on the bus boycott, so that the House could judge whether it was still necessary to go ahead with the Bill.

The Minister said that at Lady Selborne about 25 per cent. of the normal number of passengers were being carried by the buses. At Mooiplaas the figure was about 80 per cent.

In Johannesburg's south-western areas, Moroka and Jabavu, the feeder services

(Continued on page 167)

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones?

**Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY,
the best of all Gifts.**

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance

Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

**140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.**

JUST ARRIVED

The Famous Rama Flute Harmoniums

Best Made in India for Quawalie Bhajanic
Singer and Bands

NOW ON FOR SALE

Popular size sweet tone, very attractive, complete with case	18	10	0
Standard size Base and Male, very attractive, complete with case	28	10	0
Portable Travelling Style Baja Good for Out-door Party	25	10	0
Coupler Style Loud and Sweet Sound Mohaniton	38	10	0
Leg Press full size complete with extra Swar Bands	48	10	0
Clarinet B/L, just right instrument Indian Bands	18	10	0
Dhil Rabba "The Leader Musical Instruments"	8	10	0
Thubla & Doogi Set to keep in without Thal music sets	8	10	0
Dholak finest of all instruments of Thal (full size)	8	10	0
Tambrone (Kanjari) full size with Gingles Bells	1	5	0
Mouth Organs of all kinds 4/6, 6/-, 7/-, 9/6, & 11/6 each.			
Flute Straight & Side Blowing 2/6, 4/6, 5/6 17/6, 25/ each			

LATEST RECORDS—Try Us First. We carry largest variety stock. We repair also all kinds of musical instruments. For terms apply:

Sole Distributors for Union of South Africa:

D. ROOPANAND BROS.

(Established 1932)

Music Saloon and Booksellers.

85 Victoria Street, Durban.

Phone 20707.

P. O. Box 2524.

**NEW NYLON
SAREE MATERIALS**

—JUST ARRIVED—

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd.	Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.	Georgette Jari Work Sarees All colours. 14-10-0
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.	Georgette Sarees Cotton Embroidery 23/15/0
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.	CHILDREN'S SCHOOL WEAR Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.	CHAMPALS! Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Coloured Georgettes 45" 3/11 yd.	Also Leather 8/6 & 10/6 pair
BLOUSES Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.	

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET,

JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

FRIDAY, 19TH APRIL, 1957

Grahamstown Incident

ABOUT a week ago the Police attended a meeting of the Grahamstown Joint Council of Africans and Europeans where they took notes and later stated that prosecutions might follow as a result of the meeting. This incident is of the greatest importance because it shows precisely how far this country has become a Police State.

First, we must get our thinking straight on one thing. In terms of the law the Police can be said to have been within their rights when they attended a meeting where there were ten or more Africans and suspected that a crime was being committed. For a meeting with ten or more Africans there must be a permit.

Police presence at the Grahamstown gathering, the taking of notes and the threats of a possible prosecution assume a new significance when seen against the fact that what the Government now seeks to do is to break every form of social contact between the African and the European. Apart from being dangerously short-sighted in a mixed nation, this policy represents a grave invasion of the liberty of the individual to choose and associate with, his friends.

In other words we have reached the point where the State can now say to every European and to everybody else, for that matter: Make friends with So and So; keep away from X and Y, purely on the personal social level. A graver subversion of personal liberty it is impossible to imagine.

In Nazi Germany they made it a crime for a citizen to associate with the Jews. The latter were regarded as pariahs. Sometimes it became a crime for a German to hand a slice of bread to a Jew. We are heading for a position which is not very dissimilar. The African must be isolated from everybody else and must not be wanted by anybody.

If the African were in the minority the Naziboeties would possibly hope to go quite far in their madness. But for them to imagine that they can reduce four-fifths of the population to the status of the Jews in Nazi Germany is idiotic nonsense. If the Afrikaner *volkswil* is a decisive influence in the White community, it is time the Nationalists were told plainly that the will of the majority will no longer allow the madness called apartheid to make a mess of the lives of millions of South Africans.

The Naziboeties are not as powerful as most people think they are. The determination of the people of Alexandra Township made it quite clear that there is rising in this country a new force which

is infinitely more powerful than anything apartheid can muster. This is the will of the oppressed majority. It is the strongest single force which can bring apartheid crashing to the ground.

For this reason those who really oppose White domination; those who seek to see this country freed once and for all time from the scourge of apartheid, must not be frightened by incidents like the one under discussion. They have nothing to hide. Right and ordinary human justice are on their side. All they are asked to realise is that race and colour are no qualifications for privilege, if they are White; and to realise that Black and White democrats belong together, if they are African.

It is one thing when Black and White meet for purposes of subverting the authority of the State. There the law is definitely being broken. But when African and European citizens gather, as at Grahamstown, to do good for the greatest number possible, the State is absolutely wrong to say they should not meet. It is not the function of the State to say to an individual who his friends shall be. When the State arrogates to itself this right, it becomes a dictatorship and forfeits the right to expect from the citizen that degree of obedience which it must have in order to balance the very often conflicting interests in an organised society.

The Naziboeties in power are rapidly losing all moral right to expect the majority to regard them as anything other than a positive menace to the peace and stability of the South African nation. Grahamstown was but one more incident in a chain which will land this country in absolute disaster, before very many years are out.

EDITORIAL COMMENT ON UNIVERSITY EDUCATION

COMMENTING on the University Education Bill, "The Manchester Guardian" from London writes as follows in its editorial of April 4th:—

"The text of the South African Government's Separate University Education Bill has now reached us, and the Bill looks a great deal worse than it appeared at long range. It does not merely interfere with academic liberties in the choice of students; it interferes with them in every possible way. The new university colleges to which, if the Bill is passed, African students will presently be confined will be completely under the thumb of the Government. The colleges will be "established, maintained and conducted" (and may be disestablished) "by the Minister"—it is not clear whether this will be the Minister of Education or the Minister of Native Affairs. The Governor-General will appoint a colleges' council; the Minister will appoint its principal, and all the other members of its senate, and its entire teaching and administrative staff. Every student entering any of the colleges will require his permission to enter it. Not only will the Minister appoint the principal and the senate, he can prescribe all their powers and functions and the procedure at their meetings. The existing University College at Fort Hare, and the non-European medical school at Durban, now part of the University of Natal, will be brought under the same system. What self-respecting university teacher will accept an appointment under these terms? And what sort of university education can Africans expect from the men who will? Yet this will be the only sort available to them. No wonder that many South Africans feel that the last ditch has now been reached. The Bill is a perfect instance not merely of racial segregation but of totalitarianism."

Group Areas Review

BY the time the reader arrives at page 126 of Miss M. Horrell's admirable little booklet on the Group Areas Act ("Its Effect on Human Beings") he will be hardened to such remarks as "needless to say, the non Whites would have furthest to travel." This refers to the Durban proposals. But it might as well have been Port Elizabeth, Cape Town, Johannesburg, etc.

For everywhere the pattern is the same. Everywhere, whether under Government or municipal proposals, non-Whites are to be pushed out of the centres of the towns to the outskirts or even beyond municipal limits. There will be, it is true, a measure of financial compensation for those who lose their homes. But it

Publishers Note

WE advertised sometime ago in our columns, an essay competition on Mahatma Gandhi. The competition is open to all under the age of 25 years: The original closing date was April 15th, but owing to requests from our readers we have changed the date to April 30th. This is definitely the final closing date. We appeal to all those who wish to participate, to send us an empty stamped and addressed envelope and we will send them entry forms.

will be based upon a "basic value" to be arbitrarily assessed on values immediately prior to the proclamation of Group Areas.

But proclamation is the end of a long drawn-out process of proposals, counter-proposals and public hearings. As a result of these, the values of non-White properties in areas likely to be proclaimed "white" have already slumped disastrously (as Miss Horrell shows for Brits and Durban, and we know here in Port Elizabeth for ourselves.) Whereas the values of white properties in the few built-up areas likely to be set aside for non-Whites have soared owing to the pressure of demand

Miss Horrell makes it clear that no guilty white consciences ought to be set at rest by the promise of compensation on these lines, especially as no account is taken of the increase in non-White fares to work, the decrease in already limited leisure due to

the longer journeys or the loss of goodwill suffered by non-white traders, most of whose businesses will be deliberately ruined. There is the further consideration that many of the proposed non-White areas are at present completely undeveloped. Theoretically their development will be the task of the Group Areas Development Board. But its work, even in areas to be implemented within one or two years, remains as yet only a promise. And non-Whites

By
C. W. M. GELL

have long since grown disillusioned about white promises of this sort. Only hard, visible work in progress will convince them that the colossal additional amount of re-housing and development, which the Group Areas Act has added to our tremendous existing urban backlog, will in fact be tackled in time and adequately.

Miss Horrell's town by town survey—she describes Group Areas activities in 27 places—underlines the extent to which the Act is being directed against the Indian trading community. All over the rural areas of the Transvaal and Natal, where there are few Coloureds and Africans are already largely segregated, municipalities propose to uproot their tiny Indian populations and kick them out of town—"across the railway line", "over the spruit", "next to the sewage farm", "on a barren hillside", "on shifting soil where no building society will grant loans." In some cases it is further proposed to close roads leading across the railways to their proposed areas. In others, connecting roads are impassable in wet weather.

Obviously a primary motive behind the Act is to put the Indian trader out of business. And municipalities have taken to this idea with a unanimity which is clearly inspired. Indeed counsel for White River admitted that councils had received official encouragement "to the knowledge of the Group Areas board." Counsel for Nylstroom denied that Indians had "a divine right to trade." And counsel for Klerksdorp, Ermelo, Wolmaransstad etc. said that they would have "to learn to work with their hands."

At the same time the Act has been directed almost as viciously against the Coloured people of Paarl, Cape Town, Port Elizabeth etc. It has been amended specially to deal with areas like Lady

Selborne, Sobantu, Korsten, where Africans have hitherto been explicitly allowed and even officially encouraged to purchase freehold plots. Everywhere today permits are required for changes in the race of owner or tenant. While this hardly worries whites, who have little difficulty in getting permits to buy from non-whites, it severely hampers non-whites who are seldom allowed to buy or lease from groups other than their own. To the existing overall scarcity of housing is added the avoidable burden of artificially imposed restrictions on new building, alterations, repairs and transfers.

Much else may be discovered from the pages of this booklet about dubious motives and special pleading on the part of whites determined to remove non-whites. But one fact stands out like a rock. Until recently, all criticisms were met with the official retort that these schemes were still only proposals.

Since the proclamations for large areas in the north and west

of Johannesburg were gazetted on August 3, the retort is no longer valid. The proclamations, following the drastic proposals of Nationalist spokesmen and Government committees with an exactitude that can hardly be fortuitous, confirm the worst fears of opponents and critics of the Act. Miss Horrell calls them "a travesty of justice."

At the end of her booklet Miss Horrell stresses that the Act was passed entirely at the wish of the majority of the whites and is bitterly resented by non-whites. The facts she discloses lay upon whites "a clear obligation to take cognisance of and full responsibility for the effects of this legislation." The inescapable conclusion that non-whites are having to make all the sacrifices confronts white South Africa with a moral challenge it is at present doing its shameless best to ignore.

The Group Areas Act by Muriel Horrell. (S.A. Institute of Relations) 10/-.

Apartheid A Cloak For Oppression

—OPPENHEIMER

THE present South African Government provoked the country's enemies and offended and embarrassed its friends, said Mr H. F. Oppenheimer, M.P., at a United Party meeting at Muisenberg.

"Nationalist policy is calculated to throw the great Black masses into the hands of the Communists," said Mr. Oppenheimer.

"When the Government deals with our relations with countries outside, it deals with clumsiness and stupidity. It seems that the Minister of External Affairs, Mr. Louw, concerns himself continually with a sort of demonstration of how extremely independent South Africa is."

After Suez, the South African Government had acted clumsily and foolishly.

"The armies of Israel were fighting, in the long run, for the interests of South Africa."

"We are in a much more isolated position—an infinitely more dangerous situation—than when General Smuts was in charge of our external affairs."

The traditional pattern of race relations in South Africa was not apartheid. It was such that when European and non-European met they did so as master and servant.

The Nationalists came with apartheid because they realised that this pattern could not re-

main. They said that if you could not have a master and servant relationship, let there be no relationship at all.

"Apartheid is not going to be carried out in South Africa because it cannot be carried out."

Nevertheless the word was extremely dangerous. It was used by the Nationalists as an excuse not to meet the aspirations and needs of non-Europeans in European areas.

"Apartheid is an excuse not to deal with problems which have to be dealt with now. It is being used as a cloak for oppression."

How Government Tried To Break Bus Boycott

Mr. Swart told the House of Assembly that 14,000 Africans were detained in police raids during the bus boycott, including 2,912 for tax infringements, 1,994 under the Urban Areas Act, 2,225 under municipal regulations, 4,349 in connection with registration books, 1,869 for trespass—and 25 who were being sought for serious crime.

GANDHIJI—

The Story Of His Life

CHAPTER VI

GANDHIJI found South Africa wonderful and was astonished on landing to see the great trees and huge fruits that grew there.

He soon made friends with his new clients who had called him there. They were simple, kind-hearted Muslim people, very wealthy and influential among the Indian community.

Two or three days after his arrival, Gandhiji went to the law Court with these new clients to attend to some of their legal business. He had gone back to wearing Indian clothes since leaving England and on this occasion he was wearing a turban. The magistrate ordered him to remove it. Gandhiji refused to remove his turban. Indians consider it respectful to cover the head just as Europeans uncover their heads as a mark of respect. He already noticed that the white people who ruled in South Africa were very rude and snobbish to Indians, treating them as inferiors, no matter how educated or refined they might happen to be. As for the poorer class of Indians who had come out to Africa to work as labourers, they were treated too badly for words. They lived a life better than a slave's life.

Large numbers of very poor people from North and South India used to come out to South Africa in those days as indentured labourers. This meant that they were employed by their masters only on condition that they worked for them for five years. They had to work terribly hard, and for the lowest wages, but they had to go on working till the five years were over. They only consented to come out to South Africa on these cruel conditions because of their poverty. Afraid of starving to death if they remained at home, they had first consented to anything. Then, when they found out what a wretched life they would have in South Africa, it was too late to change. They had already signed an agreement to work for five years, and till those five years were over, they were little better than slaves. Gandhiji felt great pity for these poor countrymen of his.

He had not been for many days in South Africa before he found that no Indians were allowed to stay at good hotels or to eat in nice restaurants, or to go to theatres. All these places were reserved for the white

people. In some parts of the city even the pavements were reserved for them, while Indians had to walk in the roads

By

Mrs. Gertrude Murray-Correa

The white people had got the foolish idea that if a man's skin was dark he was not fit to associate with them. It did not matter how clever he was, nor how good were his manners. If he belonged to a dark skinned race, they thought that he was inferior. It was very hard to believe that people could be silly, but they were. And if they treated Indians in this way, no matter how educated they might be we can guess how they despised the poor Africans, who were very black and uneducated.

A few days after being asked to remove his turban in the court, Gandhiji had to go on a railway journey from Durban to Pretoria on business for his clients. They bought a first class ticket for him and he started on his journey.

After a time a European passenger got into the carriage where Gandhiji was sitting alone. The European objected to travelling with an Indian and called the guard. The guard ordered Gandhiji to get out of the carriage and go into the compartment kept for African people. Gandhiji refused to go because he had a first class ticket and had every right to be in a first class carriage.

The guard sent for a policeman who pushed Gandhiji out on

to the platform, but when they ordered him to go into the other compartment, he would not. So the train steamed out of the station leaving Gandhiji behind on the platform.

He went and sat in the waiting room. It was night and very chilly, and he had no warm clothes with him as the railway authorities had taken charge of his luggage. He did not wish to ask them for any of his things for fear they might insult him again. So he just sat and shivered in the dark waiting room, without a friend, alone in this strange, unkind land.

He felt that he had seen enough of South Africa and of the rude, cruel way in which Indians were treated there. He longed for home and the company of his dear ones. Should he not return home without delay, he asked himself.

Then he remembered his duty towards his clients. They had called him to Africa to manage their business difficulties for them. They had been kind and friendly to him, and they trusted him. Was it not his duty to remain in South Africa until his work was finished?

And there was another thing that made him want to stay: Indians were treated so badly in South Africa, yet nobody did anything about it. Was it not time that somebody made these foolish Europeans see how wrong it was to treat a man badly just because his skin happened to be of a different colour to theirs?

As he sat shivering there in the cold dark waiting room

Gandhiji made up his mind to remain in South Africa, and work and suffer if need be, until he had raised the status of his countrymen there.

His life's work had begun. His decision taken that night was like a tiny seed that would one day become a mighty tree. Who could have guessed that the tiny young man, shivering in the dark would one day make India a free nation?

Copyright: Reproduced by courtesy of Longmans Ltd.

(To be continued)

DRC Not So Satisfied With Church Clause

A STRONG section of the Dutch Reformed Church is still uncompromisingly opposed to the principle in Clause 29—the Church Clause—of the Native Laws Amendment Bill.

It is felt by a number of leading members of the Church that the Minister of Native Affairs, Dr. H. F. Verwoerd, has not altered in any way the principle of the Bill.

It is felt that it is a badly worded Bill, and no matter how benevolent the intentions of the present Minister, the Bill could be abused and used to keep people, because of the colour of their skin, from divine worship by any successor to Dr. Verwoerd.

Strong feelings were expressed against the Bill during the Federal Council of the Dutch Reformed Church meeting in Pretoria some weeks ago, when the Bill was first discussed by the Council, and many of those who were opposed to the principle of the Bill then are as dissatisfied with it now as they were with the original measure, it was learnt.

It is understood that the committee of the Federal Council, which met the Minister of Native Affairs in Capetown, released for publication only four of the points which should have been raised with the Minister and on which assurances should have been given.

Members of the Federal Council who may still oppose the Bill, will have no opportunity of publicly expressing their feelings about the amendment until the Council meets again in two years' time.

They are tacitly bound to silence outside the Council concerning matters raised in the Council.

Members of the Church can, however, still discuss the measure at church synods.

800 Heard African Minister At DRC Church

ABOUT 800 people crowded into the small D.R.C. church at Pinelands (Capetown) to hear a sermon given by the Rev. W. Xaluva, of Kokstad. He was the first African Minister to preach to a European congregation at the church.

The church, which seats fewer than 400 people, was packed long before the service started and the aisles, vestries and entrances were crowded. Latecomers stood on the steps outside the church.

In the congregation were many other Dutch Reformed Church ministers, as well as M.P.s from both the major political parties. There were no Africans in the congregation.

The service had aroused tremendous public interest and the roads leading to the church were lined with cars.

The early part of the service was conducted by the Rev. Dr. K. W. Heese, the minister of the church, who stood at Mr. Xaluva's right throughout the service. One of the elders of the church stood at his left.

"Chosen People"

Wearing a minister's gown and white tie, Mr. Xaluva stood in the simple wooden pulpit.

His text was from Peter I, chapter 2.

"But ye are a chosen generation, a royal priesthood, an holy nation, a peculiar people; that yet should shew forth the praises of Him who hath called you out of darkness into His marvellous light."

In perfect Afrikaans he spoke of the people of Israel chosen by God though they had done

nothing particular to be chosen. They had been the same as those around them.

There were two aspects to be considered, he said. Who were God's people and what should they do?

Those who believed in God belonged to Him; they were His Kings and His priests.

He Came For All

"Jesus came for all nations and all languages. We, the people, must give Him all we have for His chosen will reign and fight with Him."

The chosen should carry God's message everywhere taking "the wonderful light" to all the peoples of the world.

"We must show the message in our words, deeds and very life."

After his sermon, Dr. Heese said the last prayer and then Mr. Xaluva gave the benediction.

Dr. Heese introduced Mr. Xaluva before the sermon and said that the African Minister was a product of the mission policy of the Dutch Reformed Church.

Mr. Xaluva is an assessor of the synod of the Dutch Reformed Bantu Church of the Cape.

After the service several people went to the vestry to shake hands with Mr. Xaluva.

Paton Urges Need For New Constitution

IF compulsory apartheid in church was wrong, it was wrong everywhere else, Mr. Alan Paton told a meeting of the Durban Parliamentary Debating Society, which discussed the effects of the Native Laws Amendment Bill.

Mr. Paton referred to the meeting in the Durban City Hall on Sunday, held in protest against the "churches" clause in the Bill.

He said: "It was a magnificent meeting, and one felt encouraged to think that there were lots of people in Durban, and lots of White people, too, who could see so clearly that there are human rights which no State can over-ride."

"Let us be quite clear: the threat to freedom of association is inseparable from the threat to freedom of religion. If compulsory apartheid in church is

wrong, it is wrong everywhere else.

"I cannot possibly kneel with an Indian Christian in a church in Durban, and then outside the church not concern myself with what apartheid laws are doing to him in daily life."

Religion In Politics

Mr. Paton said he had one minor criticism to make of the protest meeting.

"There was too much reassurance that there were no politics there."

"I am not one of those who believe that politics and reli-

gion can be kept separate. While I am not anxious to see more politics in religion, I am very anxious to see more religion in politics.

"We play into the hands of the Nationalists when we take any notice of their charges that if a priest or minister condemns a law, he must be a political meddler."

Mr. Paton said: "I was brought up to believe that democracy couldn't work unless man had certain inalienable rights which no State could take away from him, unless he committed some grave offence or engaged in actions subversive of order and law."

Rights Of Man

"In the U.S.A., such rights are enshrined in a constitution, and to this constitution all

rulers, parliaments and courts are subject."

Such a constitution was an essential for the Union.

"If South Africa is ever to be a country in which men can enjoy justice—all men, White and Black—then there must be this constitution which will guarantee, not perpetual mastery nor perpetual subordination, not racial advantage and racial possessions, but the fundamental rights of man."

Mr. Paton introduced a motion: "In the opinion of this House the government of an inferior House is abusing its powers in seeking to control the meeting of Africans with their friends of other race groups for social purposes or for legitimate political purposes."

The motion was carried by 25 votes to nine.

Road To Tyranny

THE newsletter of the Civil Rights League makes the following interesting comments on the Church Bill:

Our recent distinguished visitor, Professor W. G. S. Adams, former Warden of All Souls, Oxford, said in a lecture on "The Challenge of Power," "The quickest way a tyrant can conquer a nation is to sweep away or bring under his control the churches, trade unions and universities."

And it goes further than that. One Nationalist M.P. has already said in Parliament that Dr. Verwoerd's legislation does not go far enough. All mixed gatherings, he says, should be forbidden and punishable. He mentions the Institute of Race Relations as a body which should be controlled by such legislation.

Mr. Swart at Winburg is reported as saying that there are churches which "deliberately arrange meetings which are attended by white and non-white," and that in future the Government will be able to prohibit and render punishable such mixed meetings and gatherings.

"Transvaler" Objects

"Die Transvaler" objects to the habit of 'liberalists' of "arranging big gatherings of whites and non-whites in houses or buildings situated in pure white areas" (where else could they, we wonder, arrange them?) and thus "make action on the part of the authorities necessary!"

Dr Verwoerd himself in Par-

liament, speaking on the amended Bill, is reported to have said that "the attitude of the Liberal Party and the threats that they would endeavour to break down social segregation in all spheres of life made the passage of this legislation a special and timely precaution."

We way well ask with Mrs. Leo Lovell, M.P.: What right have the Government and the Nationalist Party to impose their prejudices on churches, or anyone else, that believe the principle of the brotherhood of man should be carried out in practice?

DRC Proud Of "Its" Africans

In a leading article in "Die Kerkbode" recently emphasis was placed on the "oneness" of the various racial branches of the Nederduits Gereformeerde Kerk in South Africa.

Referring to the synod of "our Bantu Church" at Laage, the article said that emphasis should be placed on the word "our".

"It is our religious partners who are represented there" (at the synod), says the article and "we are justly proud" of them.

The election of the Rev. W. Xaluva, of Kokstad, as the first African assessor of the synod was described as "a courageous step."

The Beautiful World Of Ours

A Letter To Children From Jawaharlal Nehru

Dear children,

Shankar asked me to write something for the Children's Number of his weekly. In a weak moment, thinking more of the children than of the weekly, I promised to write. But I soon realized that I had made a rash promise. What was I to write about?

I like being with children and talking to them and, even more, playing with them. For a moment I forgot that I am terribly old and that it is a very long time ago since I was a child. But when I sit down to write to you, I cannot my age and the distance that separates you from me. Old people have the habit of delivering sermons and good advice to the young. I remember that I disliked this very much long ago when I was a boy. So, I suppose you do not like it very much either. Grown-ups have also a habit of appearing to be very wise, even though very few of them possess much wisdom. I have not quite made up my mind yet whether I am wise or not. Sometimes listening to others, I feel I must be very wise and brilliant and important. Then, looking at myself, I begin to doubt this. In any event, people who are wise do not talk about their wisdom and do not behave as if they were very superior persons.

So, I must not give you a string of good advice as to what you should do and what you should not do. I suppose you have enough of this from your teachers and others. Nor must I presume to be a superior person.

What then shall I write about? If you were with me, I would love to talk to you about this beautiful world of ours, about flowers and trees and birds and animals and stars and mountains and glaciers and all the other wonderful things that surround us in this world. We have all this beauty around us and yet we, who are grown-ups, often forget about it and lose ourselves in our offices and imagine that we are doing very important work.

I hope you will be more sensible and open your eyes and ears to this beauty and life that surround you. Can you recognise the flowers by their names and the birds by their singing? How easy it is to make friends with them and with everything in nature, if you go to them affec-

tionately and with friendship, you must have read many fairy tales and stories of long ago. But the world itself is the greatest fairy tale and story of adventure that has ever been written. Only, we must have eyes to see and ears to hear and a mind that opens out to the life and beauty of the world.

Grown-ups have a strange way of putting themselves in the compartments and groups. They build up barriers and then they think that those outside their particular barriers are strangers whom they must dislike. There are barriers of religion, of caste, of colour, of party, of nation, of province, of language, of custom and wealth and poverty. Thus, they live in prisons of their own making. Fortunately, children do not know much about these barriers which separate. They play or work with one another and it is only when they grow up that they begin to learn about these barriers from their elders. I hope you will take a long time in growing up.

I have recently been to the United States of America, to Canada and to England. It was a long journey, right on the other side of the world. I found the children there very like the children here and so I easily made friends with them and, when ever I had the chance I played with them a little. That was much more interesting than many of my talks with the grown-ups. For children everywhere are much the same, it is the grown-ups who imagine they are very different and deliberately make themselves so.

Some months ago, the children of Japan wrote to me and asked

me to send them an elephant. I sent them a beautiful elephant on behalf of the children of India. This elephant came from Mysore and travelled all the way by sea to Japan. When it reached Tokyo, thousands and thousands of children came to see it. Many of them had never seen an elephant. This noble animal thus became a symbol of India to them and a link between them and the children of India. I was very happy that this gift of our gave so much joy to so many children of Japan, and made them think of our country. So, we must also think of their country and of the many other countries in the world and remember that everywhere there are children like you going to school and play, sometimes quarrelling but always making friends again. You can read about these countries in your books, and when you grow up many of you will visit them. Go there as friends and you will find friends to greet you.

You know that we had a very great man amongst us. He was called Mahatma Gandhi. But we used to call him affectionately - Bapuji. He was very wise but he did not show off his wisdom. He was simple and childlike in many ways and he loved children. He was a friend of every lady, and everybody, peasant or worker, poor man or rich man, came to him and found a friendly welcome. He was friend not only to all the people of India but also to all the people in the rest of the world. He taught us not to hate anybody, not to quarrel but to play with one another and to cooperate in the service of our country. He taught us also not to be afraid of anything and face

the world cheerfully and with laughter.]

Our country is a very big country and there is a great deal to be done by all of us. If each one of us does his or her little bit, then all this mounts up and the country prospers and goes ahead fast.

I have tried to talk to you in this letter as if you were sitting near me and I have written more than I intended.

(Written in 3-12-49. From Nehru's Speeches.)

Schoeman Says Boycott Might Break Out Again

(Continued from front page)

were carrying no passengers. At Alexandra the figure was about 55 per cent.

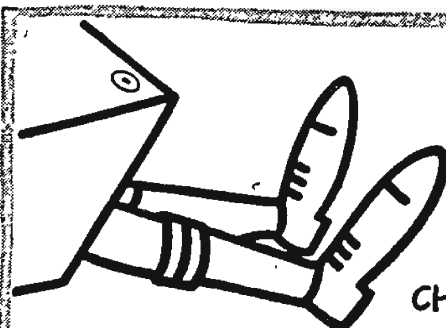
Sufficient Money

Sufficient money had been advanced by interested parties to cover the position for about three months. The system was that Africans could buy books of coupons at a reduced price, but Putco, the owners of the buses, received the higher fare laid down in January.

Mr. H. F. Oppenheimer (U.P., Kimberley City) said that the Minister had been able to give some facts with regard to the state of the boycott movement, but what was particularly relevant was the information which the Minister was not in a position to give at this stage.

That was the information about negotiations which followed from the situation created by the intervention of the Chambers of Commerce — Sapa.

Footnote: 'Indian Opinion' is making arrangements to publish the inside story of the boycott which has not so far been told.

PEOPLE
LOOK
AT YOUR
CHILDREN'S SHOES

See they get 'NUGGET' Polish every day!

World Newsreel . . .

Gandhiji's Letter To Tolstoy Released

A HITHERTO unpublished letter written by Mahatma Gandhi to the Russian novelist, Tolstoy, 47 years ago has been discovered hidden in one of the books in Tolstoy's library.

It was found at Tolstoy's residence, 'Yasnaya, Polia,' which has been turned into a museum. The letter, the second one written by Mahatma Gandhi to Tolstoy was dated November 10, 1909, from London.

In the letter which was published on April 8 by the Soviet magazine, 'Soviet Eastern Studies,' Gandhiji asked Tolstoy to "use your influence in any manner you think fit to popularise the passive resistance movement. If it succeeds, it will be not only a triumph of religion, love and truth over irreligion, hatred and falsehood, but it is highly likely to serve as an example to millions in India and to people in other parts of the world who may be down-trodden and will certainly go a great way towards breaking up the tendency towards violence, at least in India."

The letter continued: "If we hold out to the end, as I think we would, I entertain not the slightest doubt as to our ultimate success, and your encouragement, in a way suggested by you, can only strengthen us in our resolve."

S.A. May One Day Face Economic Sanctions

Economic sanctions might one day be used against South Africa to force us to fall in line with the rest of the world," said Mr. Piet Meiring, Director of the State Information Office.

Mr. Meiring was speaking to the Maria van Riebeeck Club—an Afrikaans women's organisation—on 'South Africa in the eyes of the world.'

There were many difficulties in selling South Africa to the world, he said, quoting General Smuts "We are walking against a stone wall."

"This did not concern apartheid, but South Africa's traditional policy of keeping the White man boss in this sub-continent, said Mr. Meiring.

He added: "There are friends for us to make."

He enumerated some methods:

The Afrikaans women must open their homes to visitors to the Union. Over 125,000 people

came to the country annually, said Mr. Meiring.

"We must get to know the non-European in our midst. We must find out what is going on in his heart and head," he said.

"We must show that we can give the people here a chance to develop.

Ghana's Stand Against Apartheid

The Premier of Ghana, Mr. Kwame Nkrumah told newsmen he was "anxiously considering appropriate steps to free our brothers in South Africa."

He made the statement when asked about appeals from South Africa to support the fight against apartheid.

Mr. Nkrumah said that the Reverend Michael Scott, a former West London clergyman and champion of South Africa's coloured people, had appealed to African countries "not to content themselves with passing resolutions."

The Rev. Michael Scott, in a recent memorandum to Mr. Nkrumah, urged that the time has come for a lead to be given by some country or countries vitally concerned about the of Africa, which will initiate a new approach to the question and lead to more effective measures being taken to deal with the menace of apartheid to peace and security."

Mr. Bevan's Advice To Students

Speaking at Srinagar, the British Labour leader, Mr. Aneurin Bevan, said that the progress Kashmir had made in the sphere of women's education indicated the progress which the State was making in all directions like other parts of India.

Mr. Bevan, who was addressing a meeting at the Government Girls' College, said he was glad to find that women in Kashmir were taking to the medical and teaching professions. This would also pave the way for the greater progress of the State.

He called upon the girl students to work among the masses after securing university degree. The students should not remain aloof from the common people, but should spread enlightenment among them. By doing this they would be rendering a great service to the cause of education. There were also tremendous opportunities for spreading education in rural areas.

Bill Thrown Into Bonfire

Home-made teargas "bombs" exploded at Witwatersrand University when rival student groups clashed over the burning of a representation of the University Segregation Bill now before the South African Parliament.

The clash occurred when 300 students threw the "bill" into a bonfire.

Tagore Centenary

The Sahitya Akademi has set up a committee to plan the programmes for the celebrations of the centenary of Rabindranath Tagore in 1961. No one did more for the national renaissance than Tagore. The

committee has to find out in what way the country can best cherish his memory.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg. Phone 33-1654.

A sound knowledge of bookkeeping is essential to every commercial career. The School of Accountancy's home-study course, backed by 47 years of successful educational service, have helped thousands to succeed. Write for free book "The Direct Way To Success." The School Of Accountancy, P. O. Box 4592 (Z), Johannesburg.

Books For Sale

My Dear Child—Gandhiji	2	3
My Religion—Gandhiji	4	3
Gathered At Bapu's Feet	1	8
Truth Is God	4	0
Story Of The Bible—S. K. George	8	6
Hindu Dharma	8	6
A Compass for Civilization—Gregg	6	3
Key to Health—Gandhi	1	6
At the Feet of Bapu—Chandwala	8	6
A Preparation For Science—R. B. Gregg	2	6
Bapu My Mother—Montbehn	1	6
Nature Cure	1	9
Story Of My Life	2	6
Unto The Last	1	0
Communal Unity—Gandhiji	25	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.1)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0
A Nation Builder At Work—By Pyarelal	1	6
My Experiment With Truth—Gandhiji	15	0

Obtainable From:

"Indian Opinion"

P. Bag, Durban, Natal.

MAHATMA GANDHI—THE LAST PHASE

Vol. I

(Introduction by Dr. Rajendra Prasad)

The book deals with the last phase of Mahatma Gandhi's most tumultuous career. It very beautifully narrates and interprets his most eventful life-story from the year 1944 up to the completion of his Bihar Mission. The author, the authoritative chronicler and interpreter of Gandhiji's life and philosophy depicts with great delicacy, minuteness and accuracy how Gandhiji's ideals of Love and truth, Fearlessness and Fellow-feeling, were put to their severest tests and how, he waded through amidst the forces of darkness and despair all around and brought life and cheer to the Nation and perceived higher and higher truths himself.

With 44 pages of photographs.

Price 32/-

Obtainable from:

'Indian Opinion', P. Bag, Durban, Natal.

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

has pleasure in announcing that she has been appointed as
Agent for:—

NATIONAL MUTUAL LIFE ASSOCIATION OF AUSTRALASIA LTD.

(INCORPORATED IN VICTORIA, AUSTRALIA,)

ESTABLISHED 1869

A LIFE POLICY WITH THE NATIONAL MUTUAL
ENSURES ABSOLUTE SECURITY WITH GOOD BONUSES

Please write or inquire for further particulars:

106 Mansfield Road, DURBAN.

P.O. Box 476.

Telephones: 47888.

Telegrams & Cable: "SORABTEM."

47453.

BOOKS FOR SALE

COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6	TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6	WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah)	15	0	INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
DELHI DIARY—Gandhiji	10	0	SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6	A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1931-51)	5	0	GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6	NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswami	8	6	NON VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswami	7	6	FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0			
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0			
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0			

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Durban, Natal.

If Not Why Not Try These Books For Your Future Success

Practical Acrobats Fully Illustrated	5	3
Art Of Jit Jitsu Self Defence Illustrated	5	3
Boxing at Success Fully Illustrated	10	6
Amateur Boxing Fully Illustrated	8	0
Nature Cure In A Nutshell	1	9
New And Exciting Cookery Book	5	3
The Upanishads by Nikklanda	22	6
The Song Of The Soul Bhagwat Gita	8	3
Teach Yourself Hindi In English	8	0
How To Read Your Hands Fully Illustrated	11	0
The Best Film Magazine Of India F/illust.	2	9
Illustrated Weekly Of India	2	3
25 Gujrati Song Books Only	8	6

All Goods Supplied Will Cost
2s. C.O.D. Charges

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street, Phone: 26070.

DURBAN.

Three Outstanding Books

Beautifully Printed With Coloured
Varnished Jackets And Library Binding

Order for yourself as well as to present them
to your DEAR ONES

St. Mira: The Story of Mirabal whose name is a household word in Indian homes, and whose Songs are sung in a million homes every day. In words at once vivid and soul-stirring, the author portrays the inner spiritual experiences of Mira, the purity of her character and her undimmed courage and heroism. 10/- per copy.

The Face Of The Buddha: Through the pages of this book peeps the radiant face of the Buddha who was essentially, a lover of peace...As the story unfolds, we see the Buddha taking to the waiting multitudes his great message of deliverance from sorrow. 7/6 per copy.

In The footsteps Of The Buddha:

The thrilling story of Shanti Deva the greatest poet of Mahayana Buddhism. A King's son, he renounced the throne to walk into the footsteps of his master, —Gautama the Buddha. 5/6 per copy.

(All the three books will be given at a special price of 20s. only)

Order any or all the books from:

H. P. VASWANI,
91 BHULABHAI DESAI ROAD,
BOMBAY, INDIA.

TRADE INQUIRIES INVITED

FOR ...
RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT ...

**STANDARD
PRINTING PRESS**

**GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS**

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.

P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS

"QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

Cable & Tel. Add.: "HARGYAN".

Phone 29388.

P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.

**WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.**

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING
—CO. LTD.—

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—
Direct Importers.

**47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.**

*

જાન્યારીના અંકમાં બોલિયું બદલી નાખી સરસ નવું મેળવી આ જીવનનું પાકી રહેલું કામ પૂરું કરવું એવી રૂઝૂં પીણું શું? ફરી પાછા બધા બોમ યજ અધુરું પૂરું કરવું.

—સરદાર પટેલ.

ઈન્ડિયન

ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના ઠરતે સને ૧૯૦૩માં રચાયું.

ભૂતપૂર્વ તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

*

પેસે ટકે સુખી હોવા છતાં માનસિક દુઃખ કે ઉદ્વેગ માય તે એ વસ્તુ ખરાબ જ ગણાય. એવા ઉચા મન શરીર બગાડે અને બધું જીવન પણ ખરાબ કરે.

—સરદાર પટેલ.

પુસ્તક ૫૫ સુ—અંક ૧૫

તા. ૧૯ એપ્રિલ, ૧૯૫૭.

છુટક નકલ પૈ. ૬

બાળકોને પણ

આપણું સુંદર જગત

વહાલા બાળકો,

બાળકોનાં અહવાલીક માટે મારે કાંઈક લખવું એવી શંકરની માંભણી હતી. કાંઈક નબળા ક્ષણોમાં અહવાલીક કરતાં બાળકોને વધારે વિચાર આવતાં લખવા માટે વચન આપી બેઠો છું. પણ તુરંત જ મને જણાયું કે મેં ઘણું અતીચારી વચન આપ્યું છે. શું વિશય પર હું લખું?

મને બાળકો સાથે રહેવાનું, તેમની સાથે વાતો કરવાનું, અને વધુમાં તેમની સાથે રમવાનું ઘણું મને છે. એકાદ ક્ષણ માટે ત્યારે સુલી જવું હું કે, હું હવે રૂઢ થયો છું અને મારા બાળ પુત્રની ત્યાગે ઘણા વર્ષો થયા છે. પણ જ્યારે હું તમને લખવા બેસું છું ત્યારે હું મારી વય સુલી નથી શકતો અને આપણી વચ્ચેનું અંતર કે જે આપણને જુદા પાડે છે તે પણ સુલી નથી શકતો. વૃદ્ધોને ધાર્મિક ઉપદેશ અને સારી શિખામણો બાળકોને અને યુવકોને આપવાની આદત હોય છે. મને યાદ છે કે, જ્યારે ઘણા વર્ષો પહેલાં હું બાળક હતો ત્યારે મને તે જરા પણ અમતું નહોતું. તેથી મને લાગે છે કે; તમને પણ તે નહોતું જ મને. કેટલાક વડીલોને પોતે ઘણા શાણા છે તે ખતાવવાની આદત પણ હોય છે. અને કે તેમના ઘણા થોડા ખરેખર શાણા હોય છે. હું હજી નકકી નથી કરી શક્યો કે હું શાણો છું કે, નહીં. ખીજાઓનું સાંભળીને કદીક મને લાગે છે કે હું ઘણો શાણો, અને તેજસ્વી તથા અહુ મહત્વની વ્યક્તિ છું. પ્રથમ જ્યારે મારી પોતાની તરફ નજર ફેરવું છું ત્યારે મારા મનમાં સંશય જાગે છે. મને તે હોય પણ જેઓ શાણા હોય છે તેઓ પોતાના શાણપણનું પ્રદર્શન નથી કરતા અને નથી પોતાને અહુ મહત્વની વ્યક્તિ માની બેસતા.

આથી શિખામણોની ઝડી હું તમારા પર નથી વધાવવા માંગતો કે, તમારે શું કરવું અને શું ન કરવું. હું માનું

છું કે, એ ચીજો તો તમારા શિક્ષકો અને ખીજાઓ તરફથી તમને પુરતા પ્રમાણમાં મળી હશે જ. અને ન તો હું મહત્વનો છું એમ મારે માની લેવું જોઈએ.

તો પછી હું શા વિષય પર લખું? જે તમે મારી પાસે હોત તો હું આ પણ આ સુંદર જગત વિશે તમારી સાથે વાતો કરત. કુલો અને ઝાડો, પક્ષીઓ અને પ્રાણીઓ, તારીકા ઝો અને પહાડો, ડિમકેટો અને ઝોના જેવી અદ્ભુત ખીજા ચીજો જે આપણી આસપાસની દુનીયામાં ભરી પડી છે. આ બધી સુંદરતાઓ આપણી આસપાસ ખીજો ખીજો ભરેલી છે, છતાં અમે જેઓ ઉંમરે પહેલેલાઓ છીએ તેઓ આ બધાને સુલી જઈ અને પોતાને ઝોશીસોમાં, ખોવાઈ જવા દષ્ટને માનીએ છીએ કે, અમે ઘણું મહત્વનું કામ કરીએ છીએ.

તમે બધા વધારે સમજદાર બનો અને તમારી આસપાસ આજે જે સૌંદર્ય અને જીવન પયરાવણું પડ્યું છે તેને માટે તમારા આંખ અને કાન ઉઘાડા રાખો એવી હું આશા રાખું છું. તમે કુલોને તેના નામથી પીછા નો છો? પક્ષીઓને તેના સંગીતથી ઝોળવો છો? જે તમે તેમની પાસે મૈત્રી ભાવે અને પ્રેમાણુપણે જાવ તો તેમની સાથે તેમજ કુદરતમાં રહેલા સર્વ સાથે મૈત્રી કરવી ઘણી સહેલી છે. તમે વર્ષો પહેલાની પરી કયાઓ તથા વાતોઓ વાચી હશે જ. પણ દુનીયા જ એક પરી કયા અને વાર્તા છે કે જે બધી વાર્તાઓ અને પરી કયાઓ કરતા વધુ સદર છે. ફક્ત, આપણને તે જોવાને માટે આંખો, સાંભળવાને કાનો, અને મન કે જે દુનીયાનું જીવન અને સુંદરતાને વાંચવા માટે ઉઘડે તેની જરૂર છે.

જુદા જુદા વાગ્યોમાં પોતાને રાખવાની મોટાઓની વિચીત્ર રીતો હોય છે. તેઓ પોતાના વાગ્યો ખાંધે છે

અને પછી જેઓ તે ખાસ વાગ્યોની બહારના હોય છે તેઓ બીજા હોય છે અને તેમની તરફ તેથી અજાણ્યો રાખવા જોઈએ એમ તેઓ માને છે. તેઓના ધર્મના વાગ્યો હોય છે, બતીના, રંગના, પક્ષોના, રાષ્ટ્રોના, જીવો અથવા પ્રાંતનાં, ભાષાઓના રીત રીવાજોના, અને અરીખ તંવંઅર તો પણ, આવી રીતે પોતે જ ખાંધેલા કદખાનામાં તેઓ વસે છે. સારે નશીબે બાળકો આ બધા વાગ્યો કે જે તેમને જુદા રાખે છે તે વિશે અહુ જાણ્યતા નથી હોતા. તેઓ બધા સાથે રમે છે અને કામ કરે છે. પણ જ્યારે મોટા થાય છે ત્યારે તેમના વડીલો તરફથી આ વાગ્યો બંધીતું શિક્ષણ તેઓ મેળવી લે છે. હું આશા રાખું છું કે, તમને મોટા થતા હજી ઘણો સમય લાગશે.

હું હાલમાં જ અમેરીકાની યુવાકાવે ગયો હતો, તેમજ કેનેડા અને ઈંગ્લાંડની પણ. જે ઘણી લાંબી મુસાફરી હતી, છેક દુનીયાની ખીજા બાજુની ત્યાંના બાળકો પણ અહિંના બાળકો જેવા જ હતાં અને તેથી હું તેમની સાથે ઘણી સરળતાથી મૈત્રી બાંધી શક્યો અને જ્યારે પણ મને કુરસદ મળતી ત્યારે ત્યારે હું થોડું ઘણું તેઓ સાથે રમી લેતો. મોટાઓ સાથે ની મારી ઘણી વાતો કરતાં તે વધુ રસ બહુ હતું. બધે જ બાળકો એકંદરે એક સરખા જ હોય છે ફક્ત, મોટાઓ જ પોતે મને લો છુટી પુર્વકનો તેઓમાં તફાવત જોવો કરે છે. કેટલાક વખત પહેલા જાપાનના બાળકોએ મને એક પત્ર લખી જણાવ્યું હતું કે મારે તેઓને એક દાથી (અનુસંધાન માટે જુઓ પાતું ૧૬૩)

સ્કુલને કહે છે કદાચ બાયકોટ ફરી શરૂ થશે

ધારાસભામાં ભેલતા વહાણ ખાતાના પ્રધાન સ્કુલને જણાવ્યું હતું કે, કદાચ રેન્ડમાં અથવા ખીજે ક્યાંય પણ બસ બાયકોટ ફરી શરૂ થવાનો સંભવ રહે છે.

મોટાર ફેરીબર ટ્રાન્સ પોર્ટેશ ખીલ ધારાસભાએ પાસ કરવાની આવશ્યકતા પર તેઓએ આમ જણાવી બાર ચુક્યો હતો.

આ ખીલથી પ્રધાનને એ સત્તા આપવામાં આવે છે કે, જે લગતોમાં ખસો બંધ કરી દેવામાં આવી હોય ત્યાં નવી ખસો શરૂ કરવામાં ન આવે.

નિવેદન

યુનાઇટેડ પક્ષના સભ્ય મી. રેયને જણાવ્યું કે, પ્રધાને આ ખીલ પર એક નિવેદન ઘડવું જોઈએ કે જેથી ધારા સભા તેના અભ્યાસ કરી નકકી કરી શકે કે આ ખીલની જરૂર છે કે નહીં.

પ્રધાને જણાવ્યું કે, બસ બાયકોટ દરમ્યાન લેડી સેલબનમાં ૨૫ ટકા કુલ મુસાફરોમાંથી બસમાં જતાં હતાં. મોષ્ટ્રાસના ૮૦ ટકા, જોબર્ગના સાઉથ વેસ્ટન વિભાગમાંના મોષ્ટ્રાકો, અને જ્યાંના મુસાફરો એક પણ નહોતા આવતાં. અને એલેક્ઝાન્ડ્રાના ૫૫ ટકા જતા.

પુરતા નાણા

આ ત્રણ માસ દરમ્યાન જે આર્થિક

તુકશાન થવા પામ્યું હતું તેને સરભર કરવા લોહો તરફથી પુરતી નાણા મદદ કરવામાં આવી હતી. એવી સમવડ કરવામાં આવી હતી કે, આફ્રિકાને સરતામાં ટીકોટો અપાય પણ બસ માલિકને જે જાન્યુવારીમાં શાવ વધારી હતા તે જ ગણે.

કેટલાક સુદાઓ

યુનાઇટેડ પક્ષના મી. ઝોપન હીમા એ જણાવ્યું કે પ્રધાને બસ બાયકોટ ના ઘણા સુદાઓ જણાવ્યા પણ જેમ્સ ઓ ડોમર્સે પરીરથીતીને સુધારવા જે કથું તે બાદ શું થયું તે પ્રધાને જણાવ્યું નથી અને તે જણાવવાની રથીતીમાં પણ તેઓ નથી. પણ જણવું માટે સૌથી અગત્યનું તે જ છે.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૧૯ એપ્રિલ, ૧૯૫૭.

અહિંસાટાઉનનો બનાવ

એ ઠાઠ અઠવાડિયા પહેલા, અહિંસાટાઉનમાં આફ્રિકન અને યુરોપીયનોની એક સંયુક્ત કાઉન્સિલની સભા ભરાઈ હતી. આ સભામાં પોલીસે હાજર રહી ઘણી નોંધો લીધી હતી. સભા વિખેરાયા બાદ પોલીસોએ બહાર કાઢ્યા હતાં કે, આ સભામાં હાજર રહેલાઓ સામે કઠાઈ પગલા ભરવામાં આવે. આ સુચન આપણને જણાવે છે કે, આફ્રિકામાં કેટલે સુધી પોલીસ રાજ શરૂ થયું છે.

આપણે બધી બીના પર સૌથી પ્રથમ એક તટસ્થ દ્રષ્ટી નાખી વિચારીએ. કાયદેસર રીતે પોલીસોનો આ સભામાં હાજર રહેવાનો હકક હતો. કારણ દશ કરતાં વધુ આફ્રિકનો જે એકત્ર થાય તે તેને માટે પરવાનાની કાયદેસર જરૂર રહે છે. અને આ સભામાં દશ કરતાં વધુ આફ્રિકનો ભેગા થયા હતાં.

પણ ખરું જોતા અહિંસાટાઉનની સભામાં પોલીસની હાજરીનું કારણ બીજું હતું. આજે ચોખ્ખુ દેખાય છે કે, આ સરકાર આફ્રિકનો અને ગોરાઓને ભેગા થવા દેવા માંગતી નથી. દક્ષિણ આફ્રિકાની પંચવર્ણી કોમમાં સરકારની આગેવાની નીતી ઘણી બચાવક ગણાય તે ઉપરાંત આ નિતી માનવ ભતના મૂળ હકક ઉપર પણ તરાપ મારનારી છે. આ નિતીને પરીણામે આ દેશનો વતની પોતાનો મિત્ર અથવા સાથી પોતાની મરજી મુજબ પસંદ નથી કરી શકે. આ દેશની નિતીનો અર્થ એમ થાય છે કે, સરકાર પ્રત્યેક માનવીને પત્રી ભલે તે કાળો હોય યા ગોરા હોય-જણાવી શકે છે કે તેનારે અસુક માણસ સાથે મૈત્રી બાંધવી અને અસુક સાથે નહીં આ કરતાં વિવેક ગંભીર પરીણીતી બીજી શું હોઈ શકે?

નાજીના સમયમાં જરમનીમાં કોઈ પણ જર્મનને યહુદીઓ સાથે હળી મળીને મિત્ર ભાવે રહેવાની છૂટ નહોતી. એક જર્મન કોઈ બુખ્યા યહુદીને રોટીનો કટકો આપે તે તે પણ મહાન ગુન્હો ગણાતો. દક્ષિણ આફ્રિકા આજે એજ માગે પોતાના પગરણ માંડી રહ્યાં છે.

વાંચકોને વિનતી

આ મે થોડાક અઠવાડિયા પહેલા ‘ઇન્ડિયન ઓપિનિયન’ માં ગાંધી નિબંધ ફરીફાઈ બહાર કરી હતી. આ નિબંધ ઇંગ્લીશમાં લખવાનો હતો તેના ફોર્મ અને કુપનો આ પત્ર સાથે બધા આહુકોને મોકલવામાં આવ્યા હતાં. કેટલાક કારણોથી વાંચકોની ઇચ્છાને માન આપી આ હરીફાઈમાં પ્રવેશ થવાની તારીખ જે ૧૫મી એપ્રિલ બંધ થઈ છે તે લખાવી ૩૦મી એપ્રિલ રાખવામાં આવી છે. જે ભાષા આ યા બેનો ૨૫ વર્ષની અંદરના આ હરીફાઈમાં ભાગ લેવા ઇચ્છતાં હોય તેઓ પોતાના એડ્રેસ સાથેનું રોપ મારેલું એન્વલપ મોકલી પ્રવેશ પત્ર મંગાવી લઈ લખવા થઈ શકે છે. આશા છે આ હરીફાઈમાં બધા બહોળા પ્રમાણમાં ભાગ લેશે અને મનામો છતરો.

વ્યવસ્થાપક
‘ઇન્ડિયન ઓપિનિયન’.

આફ્રિકનોને બધાથી અલગ કરી નાખવાના પ્રયત્નો થઈ રહ્યાં છે. જે દક્ષિણ આફ્રિકા માં આફ્રિકનો લઘુમતીમાં હોત તે અહીંના નાજીઓ બીજું બહાનું કાઢત. પણ જ્યારે આ દેશની ચાર પંચ માઉસ વસ્તી પર આવો જુલમ ગુલરવામાં આવે છે ત્યારે એમ થાય છે કે આ એક ગાંડ પણ છે. આજે હવે સમય આવી લાગ્યો છે કે, બધાએ

મળીને રાજકર્તાઓને ચોખ્ખો ચોખ્ખુ જણાવી દેવું જોઈએ કે આ દેશની બહુમતીની ઇચ્છાઓ ઇલાયદાપણાના ગાંડપણને લીધે હરગીજ તુચ્છકારી નહીં શકાય. આજે નાજીભાષાઓ ખુબ જોર માં અને સત્તાના મંદમાં છે. પણ એલેક્ઝાન્ડ્રા ટાઉનશીપના બસ બાયકોટથી આપણે જોયું કે પ્રબલ બહુત થઈ છે અને આ દેશમાં એજ બળ આ જુલમ ગોરાનો અંત લાવશે. આ જોતા જે લોકો ગોરી સત્તાથી કંટાળી ગયા છે અને જે લોકો આ દેશને ઇલાયદાપણાના કુર પંજમાંથી સુકત કરવા ઇચ્છે છે તે લોકોએ અહિંસાટાઉનમાં બનેલા બનાવથી ઈડી જવાની જરૂર નથી. આપણને કશું છુપાવવાનું નથી અને આપણી તરફથી માનવ અને માનવહક છે. આથી આપણે સર્વે એ એક વાત વિચારવાની છે. જે આપણે ગોરા હોઈએ તે આપણો રંગ આપણે બધી સત્તા આ નથી આપતો અને જે કાળો હોઈએ તે વિચારવું જોઈએ કે કાળો અને ગોરા બધાજ માનવ હકકમાં માનનારાઓ પ્રબલ સત્તાક વાદીઓએ એક થઈને રહેવું જોઈએ.

જે ગોરા અને કાળો એકાદ કાયદો તોડવાની વિચારણા કરવા ભેગા થયા હોય તે તે કઠાઈ કાયદેસર રીતે ગુન્હો ગણાય. પણ જેવું અહિંસાટાઉનમાં થયું હતું તેમ ફક્ત ગોરા અને કાળો બહુમતીના લાભની વિચારણા કરવા ભેગા થયા હોય ત્યારે પણ તેને ગેર કાયદે કરાવી તેઓને ભેગા થતાં અટકાવવામાં સરકાર ઘણી મોટી ભુલ કરે છે. કોઈ પણ સરકારને માનવોની સ્વતંત્રતા ઉપર તરાપ મારવાનો કોઈજ અધીકાર નથી અને જે તે માનવહકકોને કચડે તે પછી પોતાની પ્રબલ પાસેથી શીસ્તની આશા તેને રાખવી એ મોટી ભુલ છે.

આજે આ દેશના રાજકર્તાઓ એ હુલે પહોચ્યા છે કે, દક્ષિણ આફ્રિકાના મોટા ભાગની પ્રબલ તે લોકોને દક્ષિણ આફ્રિકાના નાશ કરનારા તરીકે જોય છે.

અહિંસાટાઉનનો બનાવ એ, આ દેશમાં બનતા બનાવોમાંનો એક બનાવ છે. આ જોતા આપણને જણાશે કે, દક્ષિણ આફ્રિકા હવે નાશને માગે ધણું આગળ વધી રહ્યું છે.

ચર્ચોની કલમ સંતોષજનક નથી

ચર્ચોની કલમ સભ્યો હજી ચર્ચોની કલમ જે નેટીવ એન્ડ-ગ્રેન્ડ એક્ટમાં છે તેનો સખત વિરોધ કરે છે. ડો. ફરુચ્ચંડ નેટીવ એન્ડ-ગ્રેન્ડ બીલના ધ્યેયમાં કશો ફેરફાર નથી કર્યો એમ ચર્ચોના ઘણા નેતાઓને લાગે છે. ડો. ફરુચ્ચંડ આ બીલ માટે ગમે એટલું સારું કારણ ધરાવતા હશે તે પણ આ બીલની રચના એટલી બધી ખરાબ છે કે ભવિષ્યમાં તેને પરીણામે લોકોને તેમની ચામડી અને રંગને કારણે પ્રાર્થના કરતાં પણ રોષી શકશે. થોડાક અઠવાડિયા પહેલા ડચ રીફોર્મ ચર્ચોની પરીણ જે પ્રિટોરીયા માં ભરાઈ હતી તેમાં આ બીલ સામે ઘણી સખત લાગણીઓ દર્શાવાઈ હતી.

અને સુધારો કર્યો પછીના બીલ સામે પણ એટલોજ વિરોધ હજી તેઓને છે એમ જણાવ્યું હતું. એમ જણાવાય છે કે ડેપુટીઓમાં નેટીવ એન્ડ-ગ્રેન્ડ પ્રધાનને જે ફેરફાર કાઉન્સિલની કમીટી મળી હતી તેઓ એ પ્રધાનને ચાર મુદ્દાઓ જણાવ્યા હતાં કે જે તેમને સ્વીકારવા જોઈતા હતાં. જે સભ્યો આજે સખત વિરોધ આ બીલ સામે કરે છે તેઓને પોતાની બીલ વિરોધી લાગણી પ્રદર્શિત કરવા હવે પછી તે, બે વર્ષ સુધી પાછી પરીણ નહીં બરે તેથી તક નહીં મળે. તેઓ સખત બંધનમાં હોય છે પરીણની બદાર સખત કાંઈજ કહી નથી શકે.

આપણું સુંદર જગત

(પહેલા પાનાથી ચાલુ)

રોકાવે. એ હોંદના બાળકોવતી તેમને એક સુંદર દાથી મોકલ્યો હતો. આ દાથી ગૈરોરથી મંગાવ્યો હતો, અને જાપાન સુધીના દરીયાઈ માર્ગે તેને પ્રવાસ કર્યો હતો. ન્યારે તે રોકાયો પહેલ્યો ત્યારે દબરોની સંખ્યામાં બાળકો તેને જોવા આવ્યા. તેમના ઘણા એ તે દાથી કદી જોયો જ નહોતો. આ એક ઉમદા પ્રાણી આ રીતે હોંદનું એક પ્રતિક સમુ તેઓ માટે બની રહ્યું અને હોંદના બાળકો અને તેમની વચ્ચે એક સાંકળ સમુ બન્યું. આ એક ભેટથી જાપાનના આટલા બધાં બાળકોને આનંદ થયો અને તેઓ આપણા દેશ માટે વિચારતાં થયા તે જાણી મને ઘણો સંતોષ અને હર્ષ થયો. આ ભેટ આપણે પણ તેમના દેશ માટે અને બીજા ઘણા દુનીયાના દેશો માટે વિચારવું જોઈએ અને માદ શખવું જોઈએ કે, ત્યાં બધે તમારા જેવા જ બાળકો છે, જે શાળાઓમાં જાય છે અને રમે છે, કડીક ઝમકે પણ છે અને ફરી હમેશા ગૈરી કેળવે છે. તમે આ દેશો માટે તમારા પુસ્તકોમાં વાંચજો અને થોડા ઘણા મોટા યજ કદાચ તે દેશોની તમે યુલાકાત પણ લેશો. મિત્રભાવે જાએ અને તમે જોશો કે ત્યાં તમને આવકારવા મિત્રો હશે.

તમે જાણો છો કે આપણી વચ્ચે એક મહાન પુષ્પ હતા. તેમને મહાભા માંધી તરીકે આપણે જાણખ્યા. પણ મોટે ભાગે તેમને આપણે ગ્રેમથી બાપુજી તરીકે સંબોધતાં હતા. એ

ઘણા શાળા હતા પણ એમને પોતાનું શાળુપણું પ્રદર્શન નહોતું કર્યું. એઓ ઘણા સાદા સીધા અને ઘણે ભાગે બાલીય હતાં. અને તેઓને બાળકો ઘણા પ્રિય હતાં. તેઓ બધા ના મિત્ર હતાં, અને ખેડૂત કે મજુર, ચરીખ કે તવંચર બધા તેમની પાસે જતાં અને તેઓ બધાને ગૈરીબચો આવકાર આપતાં. તેઓ ફક્ત હોંદની જનતાના જ મિત્ર નહોતા, પણ સમસ્ત દુનીયાની પ્રજાના તેઓ મિત્ર હતાં. તેઓએ આપણને શિખવ્યું કે, કોઈને ધીકકારવવા નહીં, અને કોઈ સાથે હાવું નહીં પણ એક બીજા સાથે રમવું અને દેશની સેવા માટે સહકાર આપવો. તેઓએ આપણને એ પણ શીખવ્યું છે કે, કશાથી ન ડરતા, દુનીયા સન્મુખ આનંદ અને દારયથી જીવા રહેવું.

આપણો દેશ ઘણો વિશાળ છે અને હજુ આપણે પ્રત્યેક ઘણું કરવાની આવશ્યકતા છે. જે બધા પોત પોતાનો ફાળો આપે તો તે બધું એકત્ર યજ જલદી આપણે દેશને આબાદ અને ઉત્તર કરી શકીશું.

તમે મારી પાસે બેઠા છો અને હું તમારી સાથે વાતો કરું છું એમ માનીને આ પત્ર લખવાનો મેં પ્રયત્ન કર્યો છે. અને ધાયું હતું તેના કરતા ધણુ વધુ લખાયું છે.

—જવાહરલાલ નેહરુ.

(શકરના બાળ અકવાડીક માટે ૩-૨૨-૪૬ ના લખાવવા પત્ર.)

‘શિક્ષકો સમાજનું એક મોટું અંગ છે’

પ્રથમ શ્રદ્ધા પ્રાથમિક શિક્ષક સંઘનું વાર્ષિક અધિવેશન બંધ્ય શ્રદ્ધા રકુલ ખોડના ચેરમેન અને શ્રદ્ધાના પ્રેસી કાર્પકર શ્રી વિનોદચંદ શાહ એ પ્રમુખપદેથી શિક્ષકોને ઉદ્બોધન કરતાં જણાવ્યું કે સરકાર અને સમાજની સાચી દિશામાં સહાનુભૂતિ મળી રહે તો શિક્ષક અને શિક્ષકોના સવાલો સહેલાઈથી ઉઠવી શકાય. એવું આઈ માનવું છે.

ભારતની જે કલ્પના છે તે સુતીમત બનાવવાની તાકાત જે કાષ્ટનામાં હોય તો તે શિક્ષકોમાં છે. કારણ કે આજની ઉમતી પેઢીનું ઘડતર જોમના હાથમાં છે. શિક્ષકો એક સમાજનું મોટું અંગ છે તે બધાએ સમજ લેવાનું છે. શિક્ષકોના પમાર અંગે મોલતાં તેઓ શ્રીએ જણાવ્યું કે આ દીશામાં સરકાર વીચાર કરી રહી છે. અને તેનું પરિણામ સાફ આવશે એવું હું માનું છું.

સુંબ રાજના સરકારી નોકરો માટે પેન્શન યોજના છે, ન્યારે પ્રાથમિક શિક્ષકો માટે ગ્રોવીંગ ઇન્ડ યોજના છે. ન્યાયની દૃષ્ટિએ વિચારીએ તો શિક્ષકોને પણ પેન્શન યોજનાને કાબ મળવો જોઈએ.

પ્રત્યક્ષબાણનાં કાર્યો

સરકારે પંચવર્ષીય યોજના દારા પ્રત્યક્ષબાણના અનેક કાર્યો કર્યા છે અને બીજા હાથ પર લીધેલાં છે. ફેટલાક કહે છે કે સરકાર આ રીતે નાણાને દુરપયોગ કરી રહી છે. એ વાત હું માનવાને તથ્યાર નથી. એવું માનનારા સુખ છે. સમાજમાં આજે એક એવો પક્ષ કામ કરી રહ્યો છે જે સમાજના જુદા જુદા અંગોમાં ઘૂસી જઈ જુદી જુદા વાતો કરી લોભાને બરમાવે છે. આ લોભાથી તમે કશાનો નહી.

વિવિધ વર્તમાન

આફ્રીકા આઝાદ થશે

“લાના”ના વડા પ્રધાને, જણાવ્યું હતું કે તેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના પોતાના બંધુઓને આઝાદ કરવા ઘણો મંભીરપણે વિચાર કરે છે. રેવ. માર્કલ રોટ સાથે આફ્રિકાની જનતાને જણાવ્યું જ છે કે, ફક્ત ઠરાવો પાસ કરવાથી જ તમારે સંતોષ નથી માનવાનો વધુમાં તેઓએ જણાવ્યું હતું કે, “આફ્રિકાના ભાવીનું ઘડતર કરવા આફ્રિકાના કોષ દેશે અથવા દેશોએ દોરવણી આપવાનો સમય હવે થયો છે. અને તે રીતે જ ઇલામદાપણાનો નાશ થશે અને શાંતી અને નિર્ભય આફ્રિકા બનશે.

વિનોબાજી ઇંગ્લાંડના પ્રવાસે જશે

સુંબ તા. ૭, શ્રી ગોનાલ્ડ જ્ઞમ જેઓ માંધીજીના જુના અંગ્રેજ સાથી દાર છે તેઓએ સુંબમાં મણીભવન ખાને જુદાન કાર્પકરોની સાપ્તાહિક શિબિરમાં પ્રવચન કરતાં વિનોબાજીના વીદેશ ગમન અંગેની યાત્રી આપી હતી. તેમણે કહ્યું હતું કે “તાજેતરમાં વિનોબાજીએ મને મોલાવીને એવો આદેશ આપ્યો હતો કે મારે જલદીથી મારી જન્મભૂમીમાં જવું. વધુમાં વિનોબાજીએ જણાવ્યું હતું કે મારે ભારતને મળેલો બાપુનો સર્વોદય સમાજનો મંત્ર વિશ્વભરમાં સુતીમંત કરવો છે. ભારત પછી ઇંગ્લાંડ અને ત્યાંથી અન્ય દેશોમાં જઈ હું આ સ્વાનને સાકાર કરવાનો પ્રયત્ન કરવા માયું છું.

અંબર ચરખાના સંશોધન માટેની મોટી સહાય

ટેકરટાઇલ રીસર્ચ એસોસીએશન અમદાવાદ તરફથી અંબર ચરખા અંગે જે સંશોધન હાથ ધરાવાનું છે તેને માટે મધ્યમ સરકાર તરફથી રૂ. ૬૨૬૨૦ ગ્રાન્ટ આપવામાં આવનાર છે.

આમાંની ૨૮૦૦૦ રૂપીયાની ગ્રાન્ટ પહેલી વખતના અર્ચ માટે છે અને બાકીની ૩૪૬૨૦ની ગ્રાન્ટ વરસો વરસ થતા અર્ચ અંગેની છે. આ સંશોધનના જે પરિણામ આવે તેનો ખાદી બોર્ડને ઉપયોગ કરવા દેવાની યરતે આ ગ્રાન્ટ આપવામાં આવી છે.

આ ઉપરાંત ખાદી અને ગ્રામોલોમ બોર્ડને ૬૬ લાખ ૮૦ હજારની વધારાની રકમ આપવાનો પણ ભારત સરકાર તરફથી હુકમ આપી દેવામાં આવ્યો છે. આ રકમ ચાલુ નાના કીય વર્ષે દરમીયાન અંબર ચરખાના કાર્પકરોને અમલ કરવા માટે ખરચવામાં આવનાર છે.

આ ઉપરાંત ખાદી વગેરે બનાવવાના સાધનોના વિતરણ માટે તથા ખાદીનું ઉત્પાદન વધારવા માટે ખીજ પાંચ લાખની રકમ પણ ખાદી બોર્ડને આપવામાં આવી છે.

શ્રી ટ્રાંસવાલ કોળી હિતવર્ધક મંડળ, જોહાનીસબર્ગ

ચૂંટણી સભા
ઉપરોક્ત મંડળની બહેર સભા તા. ૨૮-૪-૫૭ને રવીવારે બપોરે ૨-૩૦ વાગે ૫૦ ફેકસ રફીટ પર આવેલા શ્રી ગાંધી હોલમાં નીચેના અમત્યનાં કામકાજ માટે મળશે.
(૧) મીનીટર્સ, (૨) મંત્રીના રીપોર્ટ, (૩) વાર્ષિક હિસાબ, (૪) દરદીઓના હિસાબ અને રીપોર્ટ, (૫) અધિકારીઓની ચૂંટણી, (૬) પરચુરણ.
આ અતિ અગત્યની સભામાં સ્થાનિક, રીફ, તથા પ્રિટોરીયા અને કંટ્રીના સર્વ જ્ઞાતિબંધુઓને વેળાસર પધારવા આગ્રહભરી વિનંતી છે.
પો. બો. ૬૬૩૯, જોહાન
નરસીહલાલ ભાણુભાઈ તવડીયા
મણિભાઈ કીકાભાઈ પટેલ
મા. મંત્રીઓ ટ્રાં. ડા. ડિ. મંડળ.

MOSENTHALS TRAVEL AGENCY
91 MARKET STREET, JOHANNESBURG.
(Telephone : 23-1111)

Have pleasure in advising that they have appointed as their special representative for their Indian clientele :

MR. DHIRUBHAI P. NAIK,
26, Barklay Arcade, 38, Market Street,
JOHANNESBURG. (Telephone : 33-9033)

Who will be pleased to look after any passports, revenue clearances, visas, immigration matters, health certificates, currencies, customs and any other travel matters.

गांधीजीनी जवन कथा

(कथनार: गररूड भरैय)

प्रकरण ६ हूँ

दक्षिण आफ्रीका रवाना थया

स्टी भरपरथी जतयो पछी गांधीजीने दक्षिण आफ्रीका विरमय बनक लाग्युं त्यां जेवनां विधाण जाडे अने मोटां मोटां कुवा जेधने तेजो अलग-यण थया. जे असीवोअ तेमने त्यां आगण बोलाव्या हता तेमनी साथे सत्वर मितता आंधी वीधी. तेजो साह अने प्रेमाण हृदयी सुसवीम बोडो हता अने पैसादार हतां अने हॉटी नवतामां सारी प्रतिष्ठा धरावता. त्यां पहेंमां पछी जे त्रयु दिवस आद गांधीज ते नवा असीवो साथे कटलांक कपडेसरना कामेना नीकल माटे कोटमां मया. तेमजे छिंकांड छेउया पछी माछा हॉटी कपडा पहरेवा भांड्यां हतां अने आ वपते तेजोअ सुट साथे पाधरी पहरेली हती. माम-लतदारे तेमने ते उतारी. अंदर हापल थवा दुकम कर्बो, पथु जेम करवानु ना पाडीने तेजो कोटमांथी पहार नीकणी मया. आ इरमीवान तेजो नल्लु मया हता हे दक्षिण आफ्रीका पर सत्ता यक्षावता गेरा बोडो हॉटीअे प्रत्ये धया जेअहपी अने हंमथी, वर्तता हता. अने नेटलां बज्जेला जेम न होय पथु तेजो तेमने उतरती कक्षाना गच्छीने ते मुन्य तेम नी साथे तोळकुं वर्तलुक राभता हता. गरीम वर्गना हॉटीअे मगुर तरीके आफ्रीकां काम करवा आवेला तेजो तरक धया अराण शप्टे तेजो वापरता अने तेजो गुलामनी छंङगी थी कदाय थोडुंके साईं जवन गुनरता हता.

हत्तु. कारणु हे पांय वर्षां काम करवा ना करार पर तेजोअे सही करेकी हती. ते पांय वर्षां पुरां यतां सुधी तेजो गुलामे करतां नरां हीक हता गांधीजने चोताना आ अरीम देशी भाषजो माटे धणुी ह्या उपजती हती.

दक्षिण आफ्रीकांमां तेजो थोडा न दीवस रवा पछी नल्लु शक्या हे हॉटीअेने सारी डेरवोमां रहेवानुं अजर सारां रेस्टोरान्मां नमवानुं हे थियेटरांमां नवेवा नया नथी देता. आ जहां रयाने दूकत गेरा बोडोने माटे न अनामत रयायेलां हतां.

अवमणुना करता दशे जे आपजे सहेने कएपी शक्ये छीअे.

गांधीजने कोटमां पाधरी उतारवानुं कहेवाया ना भनाव आद थोडा दिवस पछी उरयनथी तेना असीवना काम माटे तेमने टूधनमां प्रिटोरीया नवानुं थयुं. तेजोअे गांधीजने माटे पहेला वर्गनी टीकट अरीही आपी हती अने तेजोअे टूधनमां सुसादरी शर करी.

उरयनथी उपया आद पीने रेशने गांधीज जेकला तेमना कम्पार्टमेन्टमां जेहा हता तयारे तेज उज्यामां जेक गेरा पेसेन्वर आवी यडयो. ते गेराअे गांधीजनी साथे सुसादरी करवा माटे वांधा उडाव्यो अने तेजे माडने बोला व्यो. गाडे आवीने गांधीजने जे उज्यामांथी उतरने आफ्रीकन बोडो माटे जे अलग उज्या राभेला हता तेमां नछने जेसवानो दुकम कर्बो, पथु गांधीजने तेमनी पासे पडेला वर्गनी टीकट छे अने जे उज्यामां

जेवा अथी तेमजे कयुं पथु मांग्युं नहो. आम तेजो अलगया अने कुर बीमां भाष पथु साथी वना अंधारी जेराडीमां टाढथी धुनता गेरा रवा.

हॉटीअे प्रत्ये न्यां जे अहपी अने धातडी रीते वर्तय छे जेवा दक्षिण आफ्रीकांने पुरतु, हवे जेध वीधुं छे जेम तेमने लाग्युं. थुं अहो थी प्रिय कटुं पीननेनी साथे रहेवा जेम अने तेम वहेला देश याव्या नवुं? जेवा मनमां प्रम जडे थयो, पथु पछी तेमना असीवो प्रत्येनी इरनली तेमने माद आवी अने तेजोअे विवाकुं हे, थुं तेजोना काममां आवेकी मुशी-पतोना उठेव माटे अने तेजोअे आफ्रीका बोलाव्या छे. अने मारा तरक तेजो धया प्रेमाण अने गीन भाव दर्शावे छे अने पुरे विवास राभे छे तो तेमनुं काम पुई थप त्यां सुधी थुं अहो रहेवानी मारी इरन नथी?

तेमने अहो रही नवानी नररी यातनुं पीलु कारणु जे पथु नल्लु हत्तु हे, दक्षिण आफ्रीकांमां हॉटीअे प्रत्ये जेटकुं अथु अराण वर्तन राभ वामां आवे छे छतां अत्यार सुधी तेना विसे भाषज्जे कयुं पथु अहरे मां भल्लु नथी. आ थुम् गेराअेने तेमनाथी मात्र जुदां रंमनी यामडी होय तेवा मनुष्य प्रत्ये तेजो जे अराण वर्तन राभे छे ते जेडुं छे. जेम भाष के अतावी आपवानो समय थुं नथी आवेवो?

आम त्यांना ते अंधारां वेधडींम इममां टाढथी धुनता जेहां जेहां गांधी जेअे दक्षिण आफ्रीकांमां रही नछने नरर पडे तो तेमना देशी भाषजोनी स्थिति सुधारवानुं काम करवा माटे दुःप सहन करवा सुधीने निश्चय कर्बो.

तेमनां पयाथं जवनना पयाथंकाय नी आ पाडी न शरआत मध. आ रीते तेमजे करेवो निश्चय जेक नानां पीमांथी समय आवेथी मदान, एके अने छे तेना जेवा न हतो. अंधारां मां धुनतो जेक पातणो माथुस जेक हीवसे हॉटीने आजाद देश अनावसे जेवी भाषजे पथु कल्पना नहोती करी.

गांधीज—पाधरी साथे

उतर अने दक्षिण हॉटी ते दिवसे। मां धणुी गेरी सज्यामां अरीम बोडो दक्षिण आफ्रीकांमां गीरगीरीमां मगुर तरीके आव्या हता. जेटले तेजोने पांय वर्षना करार पर तेमना शोधीअेने त्यां काम करवुं पडतु हत्तु. तेमने धया न जेाछा पभारे सभत काम करवुं पडतु हत्तु छतां पथु तेमने पांय वर्षां पुरां थाय त्यां सुधी कामे नवुं न पडतु तेजोनी भारे अरीपीने कारणे न आ त्रास हायक नियतमां काम करवा आफ्रीका आववा तप्यार थयेला. धेरे रहेवा थी जुभे मरी नवाशे जेवा तेमने अय हता नथी पहेलां तो तेमजे अमे तेवुं कथुव करी वीधुं हत्तु. पथु आफ्रीकांमां रेवी दुःपी छंङगी माणवी पडे छे जे तेमजे पाछणथी न लप्युं अने ते रेरेवी शक्य जेवुं पथु न

शेरेना कटलाक भाजमां तो कुटपास पथु गेराअे माटे अनामत राभवा मां आवतां. आथी हॉटीअेने ररता मां वरये न आसवुं पडतु. गेराअेनी जेवी थुम् मान्यता हती हे काणी यामडीवाणे माथुस तेमनी साथे जण वाने हायक नथी. ते अने तेडवो बज्जेला जेम न होय अजर तेनी रीत भात अने तेडवी सारी जेम न होय पथु तेनी यामडी जे काणा रंमनी होय तो तेजो मानतां हे तेमनाथी तेजो नीयान छे. आ तमने सायुं नही वाजे परतु तेजो अरेअर तेवा न हता. अने हॉटी अने तेडवो जेणवा येवो होय तो पथु तेनी साथे आनी रीते न तेजो वर्ते छे. तो त्यांना मुण वर्तनी जेजो धया काणा अने अमथु छे ते अरीम आफ्रीकनोनी कटवी

जेसवानो तेमने दर प्रकारे कक छे जेम कही त्यां नवानी ना पाडी.

गाडे पोकीसने बोलाव्यो, तेजे आवीने गांधीजने उतारी पाडया. अने वेडडोम उपर हसेली मुक्या. पथु न्यारे तेजोअे तेमने पीन उया मां जेसवानो दुकम कर्बो तयारे तेजो नही मया. गांधीजने वेडडोम उपर न उवेला रहेवा हष गाडी उपडी, रेशनथी पहार आवी अर्ध.

आ पछी तेजो वेधडींम इममां नछ जेहा. रातने वपत हतो. अने हॉटी पथु जुधण हती. तेमने सामान रेसवेना अधिकारीअेना कथलमां हतो जेथी तेमनी पासे भाष पथु नतनां गरम कपडां नही हता अने तेमांनी भाष नीन तेजोनी पासैथी भाजवाथी कदाय पाथुं अपमान थये

तेमनां पयाथं जवनना पयाथंकाय नी आ पाडी न शरआत मध. आ रीते तेमजे करेवो निश्चय जेक नानां पीमांथी समय आवेथी मदान, एके अने छे तेना जेवा न हतो. अंधारां मां धुनतो जेक पातणो माथुस जेक हीवसे हॉटीने आजाद देश अनावसे जेवी भाषजे पथु कल्पना नहोती करी.

[आ लेख कोपीराइट होवाथी लेखकनी मंजुरी वगर अने उपयोजन न करवा ललामथु छे.]

जुधडीपीम, धनकम टेकस रीटन्स, लाउसेन्सोम, रेवन्यु कवीपरन्स अने धनस्थोरन्स माटे मणे :

आर. वी.कुल

१२ आक'ली आर्ब'ड, ३८ माडेट स्ट्रीट, कानर जायगोनल अने माडेट स्ट्रीट, मेडानीसयम, हिन, ३३-२६५४.

સમાચાર સંગ્રહ

રેડેશીયાના ખબર

—ફેરલ ડેબીનેટમાં રજુ થયેલાં સીટી ઝન ખીલનાં ત્રીજાં વાંચન વખતે તેનો સખત વિરોધ કર્યો પછી ન્યાઝલેન્ડના આફ્રિકન સભ્ય મી. વેલ્ડેન ચીરવા જેઓ ફોટો હેરના શિક્ષક છે તેમણે ખીલ તથુ સાથી એમ. પી. સાથે 'વોક આઉટ' કર્યો હતો.

યુનીયનનું અવનવું

—સોશીયાલિઝમને હાનિસખર્ષની એક નેટીય શાળા જે સરકારને હસ્તક હતી તે સાવ બળી ખાંખ થઇ છે.
 —નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીની ડીપરીવર.અમ ફલેષ (૧૫)ની બાંચના એકેડેમીક મેમ્બર મી. એન્ડ્રીય લોએ ૨૦મી માર્ચે ડો. વાસેનારના મતને મળતા થઇ પાર્ટીમાંથી રાજીનામું આપ્યું છે.
 —નેશનલ કોન્ફેડરેશન ઓફ યુનનની વાર્ષિક કોન્ફરન્સમાં ડો. એચ. મોરિસ જેઓ પ્રી ટો રી યા ની હૅરપીટલના મેડીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ છે તેમણે ૨૦મી માર્ચે જણાવ્યું છે કે ૧૯૫૫ માં સાથે આફ્રીકાની મેન્ટલ હૅરપીટલમાં ૮૦૯૫ ગોરા અને ૧૨,૦૪૭ ખીન-ગોરા મળી ને ૨૦૧૪૨ દર્દીઓ હતા.
 —નેહાનીસખર્ષમાં ૭૧ વર્ષની યુરોપી યન સી જે કુકાન માલીક છે તે કુકાનમાં એખલી હતી તે જોઇને એ યુરોપીયનો એ છુધવાર તા. ૧૦મીના તેની ૫૨ કુમલો કરી થોડા નાણા જમાવત કરી ગયા છે. અને યુરોપી યનો પકડાયા છે. અને યુરોપીયન સી પણ સારી થતી જાય છે.
 —મસ બામ્બોટ અળવળ દરમીયાન ૧૪૦૦૦ આફ્રીકોને પોલીસ દોડા દરમ્યાન પકડવામાં આવ્યા હતાં. જેમાના ૨૯૨૨ ટેક્સ માટે, ૧૯૯૪ અરખન એરીયાઝ ધારા નીચે ૨,૨૨૫ મ્યુનીસીપલ ધારા નીચે, ૪૩૪૦ રજી-રેજીશન છુક માટે, ૧૮૬૭ ટ્રેસપાસ માટે અને ૨૫ અંબીર યુ-હાઓ માટે હતા.

વિદેશની વિવિધતા

—રાષ્ટ્રીના મોટા કાકા અને ડેનેડા તથા સાથે આફ્રીકાના માણ અવરનર અલ્ એથોલોન પોતાની પાછળ ૩૬૦૦૫ મૂકતા ગયા છે.
 —જર્મનીમાં એક દરદીનું એપેન્ડીક્સ નું ઓપરેશન તેને હિપનોટીઝમની અસર નીચે રાખી તેની સાથે ફોટો ગ્રાફીના તેના સોખની વાતો કરતાં કરતાં કરવામાં આવ્યું હતું અને દરદી ને કથી ખબર પડી નહોતી.
 —લેનીનગ્રાડની જમ પ્રેસિદ લાયબેરી સને ૧૮૧૪ થી ચાલુ થયેલી છે. જેમાં એક કરોડ વીસ લાખ પુસ્તકો છે તે

વેકી રશીયન બાપાના ૪૫ લાખ પુસ્તકો, જે લાખ વાર્ષિકો અને ૧૭ લાખ સામગ્રી છે. જગતમાં એ સૌથી મોટો સંગ્રહ ગણાય છે. રશીયા માં ૮૫ ભાષા બોલાય છે. તે બધી બાપાના પુસ્તકો આ લાયબેરીમાં છે એમાં ૨૫ રીડીંગ રૂમોમાં ૨૦૯૯ વાંચકો માટેની વ્યવસ્થા છે. જે હંમેશાં ખરચક રહે છે. ૧૯૫૫માં ૧૪૮૦૦૦૦ ની સંખ્યા વાંચકોની નોંધાયેલી હતી. જેમને ૬૦૪૫૦૦૦ પુસ્તકો વાંચવા માટે અપાયાં હતાં.
 —નેહાનની સરકારે રાજીનામા આપી ખરતરક થઇ છે. આ વડા પ્રધાન અને તેની સરકાર અક્ટોબરમાં જ સત્તાપર આવી હતી.
 —બ્રાઝીલમાં રોસારીયો સીટીથી ૫૫ નોસ એરેસ યહૅર સુધી પરાના નદી માં ૨૪૦ માઇલનું ઢળું વડેણુ એન્ટો નીચો એખરોન્ડા નામનો ૩૩ વર્ષનો યુવક ૧૦ વખત નારી પાસ થયા પછી ૧૯મી માર્ચે ૮૧ કલાકમાં તરી ગયો છે. આ સુજલ પુરી કરનાર એ પહેલો જ માથુસ છે.
 —ગયાના આગલા અધ્યાયીયે લંડનની યુનીવર્સીટીના સેક્રેટરી વિલાયીયા દક્ષિણ આફ્રીકામાં ચાલતી હાથ ટ્રીઝન ટ્રાયલ અને અપાર્ટહેડની નીતીનો વિરોધ દર્શાવવા સરખસ રૂપે શાંતિથી લંડનની મધ્યમાં યઇને પસાર થયા હતા અને યુનીવર્સીટીના સેક્રેટરીનની કુદતા તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું એક પીટીશન સાથે આફ્રિકા પ્રત્યે પ્રચારિત કર્યું હતું.
 —કાર્ડીફ માં ૧૯૫૮ માં બ્રી ટી શ એખાપર અને કોમનવેલ્થની યનારી રમતમતોમાં નવું રાષ્ટ્ર ધના પણ ભાગ લેશે એમ આકાંષી ૨૦મી માર્ચે જાહેર થયું છે. ર્પોર્ટ કાઉન્સિલે એક કમીટી નીમી રમનારાઓ સુંટી કાઢયા છે.

ભારતનાં સમાચાર

—વેઇપર્ડમ રેડીયોએ ૨૩ માર્ચે જણો વ્યું છે કે ભારતની પ્રાયમિક તપાસ સુજ્ય ઇન્ડિયન એટમીક એનર્જી કમી-શનને ભારતના ઇશાન ખુણામાંથી તેત્રીસ લાખ ટન નેટલી રેડીયો એક-ટીવની કમ્પી ખનીજ ધાતુ મળી આવી છે. જે જરથો જગતમાં સૌથી મોટો મળ્યો. દક્ષિણ હોદમાં પ્રસિદ્ધ ત્રાવણકોરના જરથો કરતાં જે જરથો વિશેષ મહત્વનો મનાય છે.
 —પશ્ચિમ અંબાળની ધારાસભાના પુન-વ્યવસ્થા આતાનાં આગલા પ્રધાન શ્રીમતી રેણુકા દે રવત્ર પક્ષના ઉમેદ વારને મોટી બહુમતીથી હાર આપી લોકસભાના સભ્ય સુંટાયાં છે.

—રાજસ્થાનની રાજસભામાં કેબ્રિસનાં બે આગલા પ્રધાનોએ બેઠક ગુમાવી છે.
 —ભારત સરકાર અને યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ની ફોર્ડ ફાઉન્ડેશન કંપની સાથે ૯૦૦ થી ૧૦૦૦ હોદી ઇન્વેસ્ટમેન્ટ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં પોલાદનાં કારખાનાઓમાં પાંચ વર્ષ સુધી પોલાદી શિક્ષણ આપવા માટે કરાર કર્યાં છે જેમાં તેઓનો જવા આવવાનો ખર્ચ ભારતનો અને તેમાં રહેવાનો ખર્ચ ફોર્ડ ફાઉન્ડેશનનો તથા યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સના કારખાનાઓ તેમના શિક્ષણનો પ્રખંધ કરશે.
 —બદાયલમ પાસે ગોદાવરીમાં યાત્રાળુ ઝોની બે મોટા કુખી જતા ૧૦૦ના મરણ થયા છે.
 —સૌરાષ્ટ્ર બુદાન સમિતિએ છેલ્લા ચાર વર્ષમાં બુદાનમાં ૨૧૧૮૭ એકર જમીન પ્રાપ્ત કરી છે અને આમાંથી ૮,૧૦૧ એકર જમીનની સૌરાષ્ટ્રના વિવિધ ભાગોમાં જમીન વિહેણુ ૧,૦૯૭ કુટુંબો વચ્ચે વહેંચણુ પણ કરવામાં આવેલી છે અને આશરે બે હજાર નેટલાં મામડાંએને બુદાનનો સંદેશો આપવામાં આવેલ છે.
 —આ વરસે સમરત ભારતમાં બુદાન અદોલન વધુ વેગે કરવાનો નિર્ણય લેવાયો છે. ૧૯૫૭ની સતવર્ષની આઝાદીની ઉજવણી તે રીતે કરવા બુદાન સમેતીએ ઠરાવ્યું છે. ૧૮૫૭થી આઝાદી માટે યુદ્ધો થયા હતાં.
 —ભારતના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરુના પાલોમેન્ટ્રી મંત્રી શ્રીમતી લક્ષ્મી મેનને ૨૦મી માર્ચે લોકસભામાં કહ્યું છે કે અમેરીકાનાં પ્રમુખ આઇઝન હૅવરે ભારતની મુલાકાત લેવાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી છે પણ એ ક્યારે અને તે નક્કી ન કહી શકાય.
 —હોદ ભરમાં ૨૨મી માર્ચથી નવું ડેલેન્ડર શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. અને સરકારી હેલુઓ માટે એજ ડેલેન્ડર જ ચાલુ રહેશે.
 —ચુંટણીમાં મહાયુજનરાત જનતા પરિપદના પ્રમુખ શ્રી ઇન્દુલાલ યાજ્ઞિક સુંટાયા છે, જ્યારે વડી સરકારના મજુર પ્રધાન ખંડુભાઇ દેસાઇ હારી ગયા છે. તેવીજ રીતે આચાર્ય કુખલા ની સુંટાયા છે, પ્રજા સમાજવાદી નેતા શ્રી અચોક મહેતા હાયા છે, અને સમાજવાદી પક્ષના ડો. લોહિયા પણ હારી ગયા છે. અંબાળના વડા પ્રધાન શ્રી બિખનચન્દ્ર રોય સુંટાઇ આવ્યા છે. શ્રી મહાવીર ત્યાગી પણ સુંટાયા છે. સામ્યવાદી પક્ષના નેતા શ્રી. ડાંગે સુંબજમાંથી આ સુંટણીમાં વધારે મતો મેળવવાનું માન મેળવી ગયા છે. એમણે ૩,૨૩૫૨૬ મતો મળ્યા હતા.
 —દિલ્હીમાં લોકસભાની બેઠક મળી તેમાં કાશમીરના પ્રશ્ન વિષે બધા પક્ષ નો ટોપ હોદ સરકારને મળ્યો હતો.
 —હોદની રેલવે એ ૨૧-૪૩ કરોડ

રૂપીયાની પુરાંત ખતાવી છે, એટલે રેલવેમાં દર વધવાનાં નથી.
 —હોદમાંથી ૧૮ ખેડુતોને ખેતી વિધ્યક યાંત્રિક સાધનોના અભ્યાસ માટે અમેરીકા મોકલવામાં આવ્યા છે.
 —હોદના વિદેશ પ્રચાર ખાતામાં સત્પને જ પ્રાધાન્ય આપવામાં આવે છે એ ખાખતપર જવાહરે ખાસ ભાર મૂક્યો હતો.
 —ચુંટણીમાં ગ્યારીસ્સામાં કેબ્રિસ બહુ મતિમાં આવી નથી, એટલે એ પ્રદેશ માં કેબ્રિસ ખીલ પક્ષોની સહાયથી મિશ્ર સરકારની રચાપના કરશે.
 —કેરળમાં સામ્યવાદી પક્ષ બહુમતીમાં આવ્યો છે, એટલે લાં સામ્યવાદી સરકારની રચાપના થશે.
 —નાશિક છેલ્લાના સરમથુ મહાલના સારનેઅવાથુ મામતો ૨૫ વર્ષનો કાણુ નામનો ખેડુત સાત કુટ છ ઇંચ ઉંચો છે. એ માથુસ ૧૬ વર્ષનો હતો લાં સુધી તે તેની ઉંચાઇ સામાન્ય હતી. એકાએક તેના પગ વધવા લાગ્યા હતા. કમર ઉપરનું શરીર એમને એમ રહ્યું હતું. તેનો આકાર, પણ એવો જ રહ્યો હતો પરંતુ તેના હાય પગ વધવા લાગ્યા હતા. સર્જનના જણાવવા સુજ્ય એ માથુસને "માઇગાન્ડીઝમ" નામનું દર્દ યહું હોવાનો વડેમ છે અને તેથી તેની ઉંચાઇ વધીને દશ કુટ થવાનો સંભવ છે.

પાકીસ્તાન સમાચાર

—પશ્ચિમ પાકીસ્તાનમાં ડો. ખાન સાહેબની સરકારનું પતન થયું છે અને પાકીસ્તાનના પ્રમુખે વહીવટ સંભાળી લીધો છે. ખાન સાહેબના રીપબ્લીક પક્ષ બહુમતી ન હતી પરિણામે રાજ્યકતી પક્ષ ટકી ચકે એમ હતું નહિ.
 —અમેરીકાએ પાકીસ્તાનને જે લસ્કરી મદદ આપી છે તેમાં અણુચરોનો સમાવેશ થતો નથી, એમ દિલ્હી ખાતે ના અમેરીકન એલમીએ જાહેર કર્યું હતું.
 —પાકીસ્તાનના અવાગી લીમ પક્ષના નેતા મોલાના બાધાણીએ રાજીનામું આપ્યું છે. કારણ કે સુંટણી વખતે પ્રજાને આપેલો કોલપક્ષની સરકાર રચાઇ પછી પાળી શકાયો નથી, એમ એજો જણાવે છે.
 —જે માંથીજનો જીવન કષ્ટા એમ આપીએ છીએ તેનું નાનું પુસ્તક ઇંગ્લીશમાં અમારી પાસે વેંચવા માટે આવી મહું છે. ચિત્રો સાથના આ પુસ્તકની કીમત :
 કાચું પુસ્તક ૨-૬
 પાકું પુસ્તક ૩-૦
 પોસ્ટેજ સાથે.
 'Indian Opinion', P. Bag,
 Durban, Natal.

અમારી ચાલુ વાતો

ધુપ સુગંધ

લેખક: સોપાન

પ્રકરણ ૩૪મું

(અનાંકથી ચાલુ)

કમલેશને તો એ જેમ વિચારતો જતો હતો તેમ વધુ ને વધુ ખાતરી થતી હતી કે એણે જાતે જ દરિવલ્લભની સામે જઈને ઉભા રહેવું જોઈએ ને. એમની કસોટીમાંથી પાર ઉતરવું જોઈએ. કમલેશની દૃઢતા જોઈ તરલિકાએ પૂછ્યું હતું:

‘તું શું કહેશે એમને?’

‘વાતનો આરંભ તો કદાચ એમણે જ કરવાનો રહેશે. એમનો રોષ હું સહન કરી લઉં. એ પછી જે પૂછશે તેના ઉત્તર આપીશ. મારે એટલું જ ઠસાવવું છે એમના મન પર કે આ કોઈ ક્ષણિક આવેગનું પરિણામ નથી. તેમ કાંઈ રમત પણ નથી. બવોબવનો સુતેલો પ્રેમ જાગી ગયો છે. માધવીના સુખ માટે મારા સર્વસ્વનું બલિદાન આપવા હું તત્પર છું એવી એમને ખાતરી કરાવીશ.’

‘એવું બધું તું બોલી શકીશ?’

‘મારા અંતરની તાંત પૂછો તો કહું કે એમના ઢારે માધવીની બિડા મામલા આખી હું ને પ્રાણને બોગે પણ જીવનભર એનું જતન કરીશ એવા શબ્દો મેં હું જીવ્યારી શકું એમ છું. મારા મનમાંથી સંકેતને સંભળ હવે નાશ પામ્યાં છે. માધવીને યુવાની ને મારે શું મેળવવાનું છે, ને તેને મેળવવા પછી શાની અપેક્ષા બાકી રહે છે?’

કમલેશની આ તીવ્રતાએ તરલિકા ને મુગ્ધ બનાવી દીધી હતી. એણે માન એટલી જ માગણી કરી હતી કે આવી લાગણીમય સ્થિતિમાં ન જવું ને શાંતિથી શુદ્ધિયુક્ત હાગે તેવી જ વાત કરવી. જતાં પહેલાં એમને અખર પણ આપવી. કમલેશને તે મંજુર રાખ્યું હતું અને બીજા દિવસે એક પત્ર લખી તરલિકાને જ મોકલી હતી.

તરલિકા પાછી વળી અમ લાર ખાદ દોઢ મિનિટ સુધી દીવાનખાના નું વાતાવરણ એવું જ રહ્યું, કોઈ કશું બેસ્યું નહિ. બોલી શક્યું નહિ, પણ સોનાં મન તો ઢરી જ ગયાં. દરિવલ્લભ ને યશું: ‘ઉપેન્દ્રની પથુ થી જરૂર છે? માધવીને કહું, અથવા તરલિકાને બોલાવું, ...કેલસ જ એક વાર જોઈ લે એ કમલેશને. યસ, પછી જે કરવું હોય તે કરે. કમલેશના વિચારતાં હતા: ‘આ દુ:ખની બધી માં સોનાં મન એમણી ગયાં છે. હવે જગવાન તેને એકરસ બનાવી

જોડી દે તો કવું સાઈ!’ માધવી વિચારતી હતી: ‘પિતાજીથી મારી વેદના સહન થતી નથી. બજનો ઢારો મારી અંતરની લાગણીઓ જ વ્યક્ત થાય છે તે તેઓ સમજી જાય છે. એમનાં પ્રેમ ને વાતસલ્યનો મોઢ પાર નથી...એમને દુ:ખ થાય એવું મારે કંઈ ન કરવું જોઈએ, હવે હું શાંત રહીશ, મીરાને મારા મનમાં જ યુજવા દઉં.’

દરિવલ્લભ જરા સ્વસ્થ થયા. કમલેશના એ પાણીનો પ્યાલો મગાવ્યો. દરિવલ્લભ થોડું પાણી પી માધવી સામે જોઈ ધીમા અવાજે બોલ્યા: ‘તરલિકાને બે ‘લાવી આપશે બેટા’? મારે એની સાથે થોડી વાત કરવી છે.’

માધવી કંઈ ઉત્તર આપે લાં કેલાસખાએ કહ્યું: ‘ઉપેન્દ્રભાઈ ને મધુભાઈને પણ બોલાવી લો તો.’

‘ના, ના. બીજા કોઈની મદદની મારે જરૂર નથી, મારે હવે ચર્ચા કરવી નથી.’ દરિવલ્લભ બોલ્યા.

‘તરલિકા બાળક કહેવાય, એ તો બીજા માધવી જ. ઉપેન્દ્રભાઈ-મધુભાઈ પાસે તમારૂં મન હજવું યશે,’ કેલાસખા બોલ્યાં.

‘તરલિકા બાળક નથી, બહુ સમજી કન્યા છે. ઉઠી લાગણી ધરાવે છે સૌના પ્રત્યે. મારે હવે મન હજવું કરવું નથી. મધુભાઈ કે ઉપેન્દ્રને અસાર નહિ, પછી બોલાવીશું.’

કેલાસખા મૂગા રહ્યાં. માધવી તરલિકાને ફોન કરવા માટે ઉભી થઈ, એના મનમાં વિચારો ચાલ્યા: ‘શું કામ હશે તરલિકાનું? કમલેશ વિશે કંઈ પૂછવું હશે? મને આશ્વાસન આપવા કે સમજાવવા માટે તેની મદદ લેવી હશે?’ માધવી કશું નહકી કરી શકી નહિ, છતાં એને કંઈક સાઈ લાગ્યું. પિતા જુએ તેમ એણે ફોન જોડ્યો. જવાબ મળ્યો: ‘તરલિકા બહાર અમ છે.’ ‘ક્યાં ગઈ હશે?’ માધવીએ પૂછ્યું. જવાબ મળ્યો: ‘ચોકકસ અખર નથી પણ કમલેશ સાથે માધવીને આં ગઈ હોય. એવો સંભવ છે.’ માધવીને હાથ કુછ ગમે, એણે ફોન ચૂકી દીધો ને પિતાજી ને કહ્યું: ‘ધેર નથી, બહાર અમ હાગે છે.’

એ પછી માધવી લાં થોભી રાકી નહિ. કેલાસખા પણ ઉઠ્યાં. ઉઠતાં

ઉઠતાં એમણે કહ્યું: ‘કંઈ ઉતાવળ કરતા નહિ. મન શાંત રાખી બધો વિચાર કરજો.’

‘મન હવે શાંત થઈ ગયું છે’ દરિવલ્લભે કહ્યું. એમનું કહેવું મદદ અંશે સાચું હતું. એમનું મન હવે એક જ દિશામાં ગતિ કરતું હતું એટલે કરી તાણ અનુભવતું નહોતું. માધવી એ સમજી નહોતી, પણ કેલાસખા આ પરિવર્તન પામી ગયાં દતાં. આટલા વયોના સહવાસે દરિવલ્લભની પ્રકૃતિનો એમને પૂરા પરિચય થઈ ગયો હતો. દલતા ને કામળતા બંને એમણે નિહાળ્યાં હતાં. એમને હવે એ ચિન્તા થતી હતી કે દરિવલ્લભ વધુ પડતી ઉતાવળ કરી બેસે નહિ!

કેલાસખા ગયા ને દરિવલ્લભ એકલા પડ્યા બારે રામુએ આવી એમના હાથમાં કમલેશનો પત્ર મૂક્યો. દરિવલ્લભે અમકીને પૂછ્યું: ‘કાણુ આપી ગયું?’

‘તરલિકાબહેન.’

‘તરલિકાબહેન? ક્યારે?’

‘આપ બહેન અને બા સાથે, અહીં બેઠા હતા લારે. તેઓ એકાદ મીનીટ ઉભાં રહીને ચાલ્યાં ગયાં.’

દરિવલ્લભ વિસ્મયથી રામુ સામે જોઈ રહ્યા, પછી એમણે કવર ઉઘાડ્યું. અક્ષરો સુંદર, મરોડદાર પણ અજ્ઞાપ્યા. આશ્ચર્યથી પત્રને અંતે નજર નાખી: ‘આપનો આશોકિત કમલેશ.’ દરિવલ્લભે અસામાન્ય કંપ અનુભવ્યો, આંખો પણ અચિર બની ગઈ. થોડી વાર એમનાથી પત્ર વંચાઈ શક્યો નહિ. પછી સંભાળીને ઉભા થયા ને પોતાના ઓરડામાં આવ્યા. પલંગ ઉપર તકિયો ગોઠવી બેઠા ને પત્ર વાંચવા લાગ્યા.

કમલેશ લખતો હતો:

‘પૂજ્યબહેન,

આ પત્ર વાંચતી વેળાની આપની માનસીક અવસ્થાની કલ્પના હું કરી શકું છું. મારો હેતુ આપના અસાર ના દુ:ખમાં વૃદ્ધિ કરવાનો હોય જ નહિ. આપના પ્રત્યક્ષ પરિચયમાં આવવાનું સહાયક મને પ્રાપ્ત થયું નથી, પરંતુ સંસ્કાર ને સૌજન્યની જીવંત મૂર્તિ તરીકેની આપની ખ્યાતિ મેં સાંભળી છે. આપના સૌજન્યનો લાભ મને પણ થોડા પ્રમાણમાં મળ્યો છે. આપને તો ખ્યાલ જ નહિ હોય કે મારા નવા જીવનના સર્જનમાં, પુરુષાર્થમાં આપની સહાય પણ મને મળેલી છે. આપની શિખરતિનું ઋણુ મારા ઉપર છે જ.

‘આપ સમજી શક્યા હશે કે આ પત્ર હું ચા માટે લખી રહ્યો છું. આપને ધન્યવંદી સાક્ષીએ હું એટલી ખાતરી આપવા શાકું છું કે માધવીને મેં જોળવી નથી, છેતરી નથી. હા, હું જાણું છું કે એ એવી સંસ્કારી,

સરલ ને સહૃદયી છે કે બીજાના શબ્દો ને અભિનયથી જોયાં જાવ, પરંતુ મારા પ્રસંગમાં તો અંતરનો ઉડા રનેહ આપીને જ ‘મેં’ એનો રનેહ મેળવ્યો છે. હું એને યોગ્ય છું કે નહિ, અલ્પવત આમાજક દૃષ્ટિએ, તેનો વિચાર મેં કર્યો નથી, કરી શક્યો નથી. સાચું કહું તો એવો વિચાર કરવાની શક્તિ મને પશુ નથી. માધવી માટે પ્રથમ પરિચયે આકર્ષણના બોજ બનવા જેવું થયું છે ખરું, પરંતુ તે પછી તો માનસિક સૃષ્ટિમાં એને અનેક કસોટીમાંથી પાર ઉતર્યાં છીએ. આપ સ્વીકારો—ન સ્વીકારો, પણ અમારો પ્રેમ સાચો છે, ઉડા છે, પવિત્ર છે, રચાયો છે.

‘મારી સાથેના માધવીના લાગણી મય સંબંધથી આપ તથા માધવીના માતાજી પ્રુપ દુ:ખ પામ્યાં છે એમ મેં જાણ્યું છે. માતાજી તો પચારી વરા પણ યઈ ગયાં છે. આપના દિલમાં મારે માટે તીવ્ર રોષની લાગણી જન્મી હોય એ સ્વાભાવિક છે. માધવી ના બાવિ જીવનની આપે ને માતાજી એ કરેલી બધી જ સુંદર કલ્પનાઓ અમારા સંબંધથી ભાંગીને ભુકકો થઈ ગઈ હોય અને તેની હતાશા આપના હૃદયમાં બ્યાપી ગઈ હોય તે હું સમજી શકું છું.

‘મારે આપને એટલું જ કહેવું છે કે આ દુનીયામાં કોઈ પણ માનવીને પ્રાણીને દુ:ખ આપવાનો મારો સ્વભાવ નથી. આપ જેવા સજ્જનને તો નહિ જ નહિ. ઉપરાત, આપ માધવી ના પિતા...માધવીથી વિશેષ આ જમતમાં મારે કોઈ છે જ નહિ. હું કલ્પી શકું છું ત્યાં સુધી ભવિષ્યમાં પણ કોઈ હશે નહિ, એવી માધવીના પરમ પૂજ્ય ને પ્રાણુપ્રિય પિતાના દિલને આઘાત પહોંચાડવા કરતાં હું ખસી જવાનું મરી જવાનું પસંદ કરું તેવી પ્રકૃતિનો આદમી છું’. આમાં મારી આત્મસ્થલા હાગે તો માફ કરજો, પણ આવી અંબીર પળે તો મારે બધું સાથે સાચું કહી જ દેવું જોઈએ એમ માનીને આ પત્ર લખું છું’.

‘આપનાં દુ:ખ-આઘાત પ્રત્યે આવી તીવ્ર સહાયુક્તિબંધી લાગણી હોવા છતાં આ બાળકમાં તો મારે આપનાં ચરણોમાં એવી વિનતિ જ મૂકવાની છે કે અમારા પ્રત્યે આપ પ્રેમ ને અનુકંપાની દૃષ્ટિએ જુએ. અમે કંઈ પાપ કહ્યું નથી, કશું ખોટું આચર્યું નથી, સમાજનો પણ કરો દોહ કર્યો નથી, અમારા પ્રેમસંબંધથી યથાર્થ રૂપમાં કોઈના જીવનને હાનિ પહોંચી નથી, અમારામાંથી કોઈએ કોઈને છેતર્યો નથી. બળજબરીથી પકડી રાખ્યા નથી. લાગણીમય અવસ્થામાં આપણેલાં વચનોથી અમે એકબીજાને બાંધ્યા નથી. સર્વ રીતે સ્વતંત્ર મન

થી અને એવાથી છોડીને તે અમારાં હૃદયોત્તુ મિલન થયું છે.

‘માધવી કોલેજ’માં આવતી નથી. એનો એક જ સંદેશો આટલા દિવસે માં મને મળ્યા છે અને તે એ કે મારે એને ભૂલી જવી ને ક્ષમા આપવી! આપ માધવીની આ કૃષ્ણ સ્થિતિનો ખ્યાલ કરો એમ વિનવું છું. મારી સ્થિતિ વિષે તો આપને હું શું લખું? માધવી ઉપરનો મારો જે પત્ર આપના હાથમાં આવેલો તે જો આપે વાંચ્યો હશે, સંભવ છે કે રોપને કારણે આપે એ ન વાંચ્યો હોય, સંભવ છે કે આ પત્ર પછુ રોપની જવાબાઓમાં, હૃદય થી ઉલ્લાસા વિના જ ભરમ થઇ જાય, પરંતુ હું આપને કહેવા ઇચ્છું છું કે માધવી મારો પ્રાણ છે તે મારી પ્રેરણા છે. એક પિતાની પાસે આવા સખ્તો ઉચ્ચારતાં મને સંકાય થયો નેહનું પશુ હું કેવી લાચાર સ્થિતિમાં સુકાયો છું તે આપ જણાવો છો.

‘આપની પાસે એક રપટલા કરવી જરૂરી સમજું છું. માધવી પ્રત્યે આપો પારાપાર પ્રેમ મારા દિલમાં હોવા છતાં એ મને આહતી કે ઇચ્છતી ન હોય તો પળભર પશુ હું એના માર્ગમાં રહેવા ઇચ્છતો નથી. એ પછી મારું શું થશે તેનો વિચાર કરવા ની કે મારી દયા ખાવાની પશુ સૌ કોષ્ટને હું મનોબંધ કરું છું. હું એકપક્ષી પ્રેમની કૃષ્ણા કદપી શકું છું. અને આશું પ્રેમ હોય છતાં એક બાણ નિર્બળતા હોય તો તેનો પડવો પડી શકે નહિ. તુટેલા આપનામાં અખંડ પ્રતિબિંબ ઉડી શકે નહિ તે હું સમજું છું. આવું કંઈ પશુ હોય તો આ વિશાળ પૃથ્વીમાં ગમે ત્યાં ચાલી જવા ની, ફેંકાઈ જવાની, સહન ન થાય તો કંના થઈ જવાની મારી તકવારી છે. પરંતુ મને જણાયું છે કે માધવી ના પ્રેમની તીવ્રતા મારાથી એછી નથી, કદાચ વધારે છે.

‘વધારે હું એટલા માટે કહું છું કે પેલા ભક્ત સુખવાની પેઠે એ ઉકળતા તેલની કડાઈમાં પડી છે. હું જાણું છું કે એના ચિત્તમાં શાંતિ નથી, આનંદ નથી, સુખવાને પ્રભુમિલનની આશા હતી, તેની કોઈ આશા પશુ કદાચ નહિ હોય, પરંતુ તેના મનની સૃષ્ટિ કોઈ પશુ દુઃખ-સંતાપથી પલટામ એમ નથી, મને તો એમ લાગે છે કે ચંદન જેવો છે એનો સ્વભાવ, એ ધુપ બનીને બળશે તો એ સુમધ ઊડશે નહિ.

‘આપના પ્રત્યે એ કેટલી ભક્તિ તે કેટલો આદર ધરાવે છે તેનો હું સાક્ષી છું. બા-આપણું રમરણ કરતાં એના ચિત્તમાં કેવાં રપંદનો ઉઠે છે તે મે જોયાં છે. આપ વિચારો, આવી માનસિક ભૂમિકા છતાં ત્યાં અમારા પ્રેમનું ખીજ રોપાઈ શક્યું,

તેમાંથી અંકુર કુટયો. નીચેની ધરતી ધણધણી ઉડી છે તે ઉપર પ્રયત્ન વાવાઝોડાની સ્થિતિ છે છતાં એ અંકુર ધરતીમાંથી ઉખડતો નથી તેનું કારણ આપ વિચારો. આપનાં દુઃખ ને આઘાત જોયા પછી પશુ એનું મન પલટો ન લેતું હોય તો તેનું પરિવર્તન કેટલા પ્રમાણમાં થયું હશે તેનો વિચાર કરવાની હું આપને વિનવું કરું છું.

‘જ્યારે હું આપને આ પત્ર લખવા બેઠો ત્યારે આટલું બધું લખી નાખવા ની ધારણા નહોતી. ખરેખર તો આપને મળવાની તીવ્ર ઇચ્છાથી પ્રેરાઈ આપની રજા માગવા મારે નાની ચિઠ્ઠી જ લખવી જોઈતી હતી, પરંતુ દિલમાં હતું તે બધું અહીં કલવાઈ ગયું. આ લખ્યા પછી તો એમ થાય છે કે હવે રૂબરૂ મળીને હું, વધુ શું કરી શકવાનો હતો! છતાં એક વાર આપની સમક્ષ આવવાની તીવ્ર ઇચ્છા છે. આપને હું ખાતરી આપું છું કે આપની આગા વિના એક શબ્દ હું બોલીશ નહિ. આપને રોપ કે ઉચ્ચારાતું કોઈ કારણ આપીશ નહિ. એક વાર મારે માધવીના સંગળન, સંસ્કારી, સહૃદયી પિતાની સમક્ષ આવવું છે ને એમના દુઃખની જવાબાઓ મને સ્પર્શી જાય તો એ શાંતિ રાખીને એમનાં હૃદય પ્રવાહોનું દર્શન કરવું છે. આશા છે કે આપ મને રજા આપશો.

‘આજે સાંજે જ ને સાંતની વચ્ચે હું આપના બંધને આપની સેવામાં હાજર થઈશ. લી. આપનો આશાંકિત કમલેશ હરિવલ્લભ એક શ્વાસે પત્ર વાંચી ગયા. કમલેશો ધાયું હતું તેમ રોપ ની જવાબાઓ બહુમતી નહિ, કારણ કે પત્ર આખા પહેલાં જ મનનો અગ્નિ શાંત પડી ગયો હતો.

હરિવલ્લભ પત્ર ઉપર વિચાર કરતા હતા ત્યાં માધવી કોષ્ટને ડેલીશન કરતી હોય એમ સંભળાયું. થોડી વારમાં એ ત્યાં આવી પહોંચી. બારણામાંથી જ એ બોલી : ‘તરલિકા રેલ ઉપર મળો, હમણાં અહીં આવે છે.’

વાક્ય પૂરું થતાં પહેલાં માધવીની નજર પત્ર ઉપર પડી. અક્ષરો કમલેશ જેવા લાગ્યા. એની આંખો પહોળા થઈ મધ ને આખા અંગમાં એક ઝલ્લજલ્લાટી પ્રસરી ગઈ.

—કમલેશ

નોંધણી કોશ મોટો
 ગુજરાતી કે ગુજરાતી ડીકચનરી.
 કીમત પા. ૧-૨-૬.
 ‘Indian Opinion’
 P. Bag, Durban, Natal.

સામાજિક બબરો

શ્રી રામચંદ્રજીની જ્યંતિ

શ્રી ટ્રાંસવાલ હોંદુ સેવા સમાજના અતુકમે શ્રી રામચંદ્રજીનો જ્યંતિ ઉત્સવ તા. ૮ એપ્રિલના રોજ જોહાનીસબર્ગના ગાંધી હોલમાં ઉજવાયો હતો એ પ્રસંગે બન્યો, પ્રવચન અને રામધુન યયાં હતો. પ્રચુખ સ્થાનેથી ભાષણ કરતાં શ્રી પ્રાણશંકર જોશીએ કહ્યું કે આપણી સંસ્કૃતિના સર્જક એ ગ્રંથો છે, રામાયણ અને મહાભારત. આપણાં શાસ્ત્રોના મહા કવિઓ છે વાલ્મીકી અને વ્યાસ. રામાયણના સાત કાંડમાં કિષ્કિન્ધા કાંડ અને ઉત્તર કાંડમાં ધણું ઔજોગિક જ્ઞાન અપાયું છે. એ જ્ઞાનને આધારે આફ્રિકાની નાઇલ નદી (નીલ-કૃષ્ણા) નું મૂખ શોધાયેલું. રામના નામ પરથી શ્રીમતી એની બિસાંટના મત પ્રમાણે બેબિલોનના સમ્રાટોનાં નામ પડેલાં. રામના વંશજો અને રામના ભાઈ એજે સ્વદેશમાં મોટાં રાજ્યો અને શહેરો સ્થાપ્યાં. યુરોપ જ્યારે જંગલી અવસ્થામાં હતું ત્યારે આ રાજ્યોમાં લોકસાસન હતું. આફ્રિકાના રાતા સમુદ્રને રામાયણમાં લોકિત સામર અને આફ્રિકા પોતાને રચકાંત કે રાક્ષસાવાસ્ત તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યાં છે. આફ્રિકાના એક ટાપુનું નામ કુશદીપ છે.

શ્રી. જોશીએ આગળ ચલાવતાં કહ્યું કે વાલ્મીકી રામાયણ ૨૭૦૦ વર્ષ પુર્વે લખાયું છે એમ વિદ્વાનો ચોક્કસ માને છે. રામાયણ જેટલે ચારિત્ર્ય

નીતિ અને ધર્મનું ઉત્કૃષ્ટ પુસ્તક, માનવજીવનનો આદર્શ ગ્રંથ, શ્રી રામ ના જીવનનો અદિતીય ગ્રંથ. તેમાં ૨૪૦૦૦ શ્લોકો છે એ દરેક હોંદી જીવન માટે અમૂલ્ય સાહિત્ય પીરસે છે.

શ્રી ઇશ્વરલાલ મહારાજ, શ્રી રામ ભાઈ પટેલ અને શ્રી ગાંધી ભારત વિલાસપત્રી ત્રણ બાળાઓએ સુંદર બન્યો ગાયાં હતાં અને રામધુન અને શાંતિપાઠ બાદ ઉત્સવ પૂર્ણ થયો હતો.

સાહ્યાર સ્વીકાર

શ્રી ટ્રાંસવાલ પારસી એસોસીએશને પોતાની કમીટી મીટીંગમાં શ્રી મણીલાલ ગાંધીની વરસી પ્રસંગે એક દીલગીરી નો ઠરાવ પાસ કરી શ્રીમતી મણીલાલ ગાંધી પર મોઝલી આપ્યો છે અને ૫-૫-૦ સંસ્થાને તે પ્રસંગે બેટ રૂપે મોઝલી છે.

શ્રીમતી વી. જે. પરભુ (કોંગ્રેસ વિલીયમટાઉન) ૧-૦-૦; ડાહ્યાભાઈ ભગાભાઈ (જે'બગ') ૧-૧-૦, ઉકાભાઈ રબુપત (ડરબન) ૧-૧-૦.

નવલ કથાઓ
 છેલ્લો અભિનય ૯ ૬
 ખીજાં પુસ્તકો
 જ્ઞાન યજ્ઞ ૨ ૦
 શ્રેયાર્થીની સાધના
 (કોશોરલાલ મહારાજાનું જીવન ૭ ૬
 મળવાનું ટેકાણું આ જોશીસ
 ‘Indian Opinion’,
 P. Bag, Durban.

**જોઈએ છે
હાડકાં**

તમારાં સ્ટેશન કે સાઈડિંગ
પહોંચતાં કરવા માટે
**અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું**

ખાલી બેગો રેલ કીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો :

**THE
BULLBRAND
FERTILIZERS LTD.
SARNIA
NATAL.**

ધીરુભાઈ પી. નાથક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

ઈન્ડિયાન અગર ઈન્ડીયાના કોઈ પણ સાગની હવાઈ ફરિયાદ અગર જમીન માંગે મુસાફરી કરવા થેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો. જાંગી, આગ, ચોરી, ફક્લક, અકસ્માત, પ્લેટઆસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉત્તરાની આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, દિસાળના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કોઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ. નેશનલ ઓરિયન્ટલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓરિયન્ટલીયા અને ચોઈશાપર ઈન્ટરન્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

મુરતી જમણના અમે સ્પેસીલીટી છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત હેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડસીયાના કોઈ પણ સાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાને અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કેર્નર મીકાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના બુલાપર - ડરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ છુટ, લાઈનિંગરૂમ છુટ, વોઈશોલ, હરેસીંગ એસ્ટ, સાર્ફડ બોર્ડ ઝોફીસ ડેસ્ક, યુકે કેસ, ટેબલ, તબન કીફાપત માને ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને ફીચન હરેસર—

જે હમારી હેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. આત રોહકા માવાના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

એડ. વી. પારેખ એન્ડ સન

ટ્રાવેલ એજન્ટ અને બુકકીપર

અમે નીચે જણાવેલાં કામ કાળે કાળજી પુર્વક કરીએ છીએ.

એરોપ્લેન અને સ્ટીમર બુકીંગ

ઈમીગ્રેશન અને પાસપોર્ટ

રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફિકેટ

જાંગી, આગ, ચોરી વીગેરેના વીમા

બુકકીપીંગ, ઇન્કમ ટેક્સ, લાયસન્સ

એક વખત અનુભવ કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

71 MINT ROAD, FORDSBURG,
JOHANNESBURG. — Phone 35-3480.

Phono 32651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBERDEE

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

33 West Street, JOHANNESBURG.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ મુતરાઈ કાપડ, વુલન જર્સી, વુલ, બાળકો માટેનો જાત જાતનો માલ, પર વપરાશ માટે તેમજ લખાઈ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીજન વગેરે માટે અમારે લાંબા પ્રથમ તપાસ કરવા સલામત છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

બોક્સ ૧૫૪૯.

તાજું ઉમદા ફરૂટ

આંખા અબ્બ, લીલી અળદ અને મુરછુની ત્રોસમ આજુ છે. આજુ શી ૧-૩ રતલ, લસણુ ૧ શી. રતલ, ૨૫ રતલથી આજુ ૧-૬. પાપક નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન જાનર બાય પોસ્ટલ જુડ્. જારખીટ શી. ૧૦-૬ હજન; લાંબી અને સ્કેવર જારખીટ શી. ૧૧-૬ હજન.

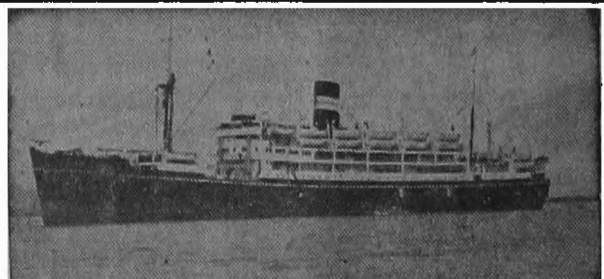
રોડસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ચોરડરો ઉપર પુરવઠા આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરખીટ કરાવી શોલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

બ્રીટીશ ઇન્ડિયા સ્ટીમ નેવીગેશન કું. લીમીટેડ
સ્ટી. કરંજા વલી મે નાં આવશે અને ૧૬ી મે ના મુંબઈ માટે ઉપડશે.
સ્ટી. કંપાલા ૩૧મી મે ના આવશે અને ૧૬ી જુન ઉપડશે.

પેસેન્જરોએ શીતળા માટે મુંબઈશીનેશન, કોલેરા અને થેલાફીવરનાં ઈનોકુન પ્રલેયનો ફરજીયાત કરાવેલાં હોવાલિઈશે. અને તે અંગે સર્ટીફિકેટ તેમની નજીકના ડીસ્ટ્રીક્ટ સર્જન પાસેથી મેળવેલું હોવું જોઈશે. આ ઇનોક્યુલેશન અને સર્ટીફિકેટ સામાન્ય ડોક્ટરો તરફનાં સ્વીકારતાં નથી.

ભાડું : ડરબનથી મુંબઈ

પહેલો વર્ગ સીંગલ ખોરાક સિવાય	પા. ૬૨-૦-૦
બીજો " " " " "	૬૦-૦-૦
ત્રીજો કંલાસ-૩૬ " " "	૩૧-૧૦-૦
નોન-વેજીટેરીયન વીશી સ્પેશીયલ	પા. ૧૧-૨૦-૦
સાધારણ	પા. ૪-૧૮-૦
વેજીટેરીયન વીશી	પા. ૧૦-૩-૦, સાધારણ ૪-૬-૦

પહેલા, બીજા અને ત્રીજા વર્ગની બુકીંગ અમારી સાથે પત્ર વ્યવહાર અગર તેલીગ્રાફથી કરી શકાશે.

વિશેષ માહિતિ માટે મળો યા લખો :

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.
390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

હંમેશ કરતાં આજે બધાના હૃદયમાં આપવાના આનંદની લાગણી વધારે દેખાય છે. દુરમનને આપવાની સારામાં સારી વસ્તુ તે ક્ષમા ભાવ, મીઠાને માટે પ્રેમ, તમારા બાળકો માટે સાચો રાહ, પિતા માટે ગર્વ અને માન, માતા અલીમાન લઈ શકે તેવું આચરણ, તમારે પોતાને માટે આદર, અને બધા મનુષ્ય માટે દયા અને ધર્મદા.

— ત્યારે —

તમારા વહાલા પ્રિયજન માટે શું ?

તેમના ભલા માટે તેઓની આકૃતમાં મદદગાર થાય તેવી

ન્યુ ઈન્ડિયાની જીન્ડગીના વીમાની પોલીસી

એ એક ખરેખર સાચી ભેટ છે.

હવેનો વીમો લઈ તમારા વહાલાઓને તમે આનંદ આપી શકો છો, અને અમે તમારી સેવા કરી આનંદ લઈ શકીએ છીએ.

બીમા બાબતની સાચી સલાહ અમારી પાસેથી મેળવો.

— ધી —

ન્યુ ઈન્ડિયા ઇન્સ્યુરન્સ કુ. લી.

મુખ્ય ઓફીસરો

ફ્રેસ્ટમજી (પી.ટી.) લીમીટેડ

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

ધી કવીન્સલેન્ડ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ

૧૮૮૬માં ન્યુ સાઉથ વેલ્સમાં સ્થપાઈ છે

આગ

અકસ્માત

તથા દરીયાઈ માલને

— વિમો —

તેમજ બધી જાતના વિમાન

કામ કરે છે.

ખાસ હિંદી પ્રતિનીધી

શ્રીમતી તરુમી સોરાબજી ફ્રેસ્ટમજી

વધુ વિગત માટે મળો અથવા લખો

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ

— બોક્સ નંબર ૪૭૬ —

ડરબન.

ટેલીફોન નંબર ૪૭૪૫૩ અને ૪૭૮૮૮.

Jethalal's Mithai House

and

Vegetarian Caffetaria

86 Queen Street, Durban.

Telephone : 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address: "SWEETMEATS"

અમારે ત્યાંથી બધી જાતની ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઈ મળી શકશે.

આખો દિવસ વેજિટેરીઅન ભોજન મળી શકશે.

લગ્ન પ્રસંગે તેમજ પાર્ટીઓ માટે જમણુની સગવડ કરી આપવામાં આવશે.

હોલ શુભ પ્રસંગે ભાડે મળી શકશે.

બોડીંગ અને લોજંગની સગવડ

કાયમી બોર્ડરને ખાસ પસંદગી આપવામાં આવશે. વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોને વધુ પસંદગી આપવામાં આવશે. હાલમાં તો માત્ર પુરૂષ વર્ગનેજ લેવામાં આવશે. ઓરડાઓમાં નહું અને આધુનિક ઢબનું ફરનીચર રાખવામાં આવેલું છે. દેશમાં જતાં અમર તો દેશમાંથી આવતા ઉતાડ્યો માટે કુટુંબને રહેવા માટે રહેવાની તેમજ ખાવાની સગવડ કરી આપવામાં આવશે.

અમે દેશી સેવરથની સોપારી સેકેલી, અને કાચી તેમજ ઘાંજીની દાળ, ખારેક, પિસ્તા, અને ચારોલી, વિગેરે રાખીએ છીએ.

ઘરનું આંથલું અથાણું અને સારી જાતના પાપડ હંમેશાં તઈયાર હોય છે.

ઓર્ડરથી શિખંડ અને દુધપાક બનાવી આપવામાં આવશે.

પ્રાઈસ લીસ્ટ માટે લખો.